

בס"ד. שיחת חג הפורים, ה'תשט"ו*.

בלתי מוגה

א. בנוגע לשמחת יום־טוב — הרי אע"פ שישנו חיוב של שמחה, "מועדים לשמחה", מ"מ, השמחה היא במדידה והגבלה, שיש בה גדרים מסויימים כו', שלכן פוסק הרמב"ם¹ (והובא בשו"ע ובשו"ע אדה"ז)² ש"חייבים בית דין להעמיד שוטרים ברגלים כו"ל למדוד את השמחה ולוודא שלא יבואו ממנה ענינים בלתי־רצויים.

ומובן, ששמחה כזו, שאפילו כשהיא במילואה (כשנמצאים בעיצומה של השמחה) צריכה להיות בהגבלה — הרי בודאי שכדי לבוא להשמחה במילואה (כפי שצריכה להיות בזמן זה) צריכים לילך מדרגא לדרגא, היינו, שצריכים לילך לאט לאט, מהמעמד ומצב הקודם עד שבאים למעמד ומצב של שמחה.

אבל שמחת פורים היא באופן אחר:

כשם שבנוגע ליו"ט ישנו דין שהשמחה צריכה להיות בהגבלה, הנה בנוגע לפורים ישנו דין ש"חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע"³, היינו, ללא הגבלות של שכל, למעלה מכללות הענין של דעת ושכל.

וכיון שכן, הרי מובן שאין הכרח שההכנות להשמחה תהי' באופן של הליכה מדרגא לדרגא, אלא יכולים לבוא לשמחה זו באופן של "ונהפוך הוא"⁴, מן הקצה אל הקצה.

ב. ולהעיר:

איתא בירושלמי⁵ "גאולתן של ישראל בתחילה קימעא קימעא כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת .. כך בתחילה ומרדכי יושב בשער המלך", ואח"כ ויקח המן את הלבוש ואת הסוס⁶ .. ואח"כ ליהודים היתה אורה ושמחה⁸ (כמובא גם ברשימות הצמח־צדק⁹ שנדפסו זה עתה), וא"כ, הרי לכאורה גם בפורים צריך לילך מדרגא לדרגא, קימעא קימעא.

* ההתוועדות נערכה באולם הגדול אשר
 824 נאָסטראַנד עוו. פינת איסטערן פאַרקוויי.
 (1) ה' יו"ט פ"ו הכ"א.
 (2) או"ח סו"ס תקכט.
 (3) מגילה ז, ב. טוש"ע או"ח סתרצ"ה.
 (4) אסתר ט, א.
 (5) ברכות פ"א ה"א. יומא פ"ג ה"ב.
 (6) אסתר ב, יט.
 (7) שם ו, יא.
 (8) שם ח, טז.
 (9) קונטרס "רשימות על מגילת אסתר"
 (קה"ת, תשט"ו) ס"ע 17. ולאח"ז באוה"ת
 מג"א (קה"ת, תש"נ) ע' מט. וראה גם שם ע'
 קנא.

אך הענין הוא — שהדברים הנ"ל (שהסדר הוא באופן דקימעא קימעא) אמורים רק בפעם הראשונה שהיתה הגזירה והוצרכו לבטלה, שאז הי' צורך בסדר עבודה שלם, ולכן הי' זה באופן דקימעא קימעא; משא"כ לאחורי שבפעם הראשונה כבר סללו את הדרך, והראו, אשר בני, בכח המס"נ, יכולים לפעול את הענין ד"ונהפוך הוא", שהמצב של עומק תחת נתהפך לעומק רום — אזי יכולים להגיע לשמחת פורים (לא באופן של קימעא קימעא, אלא) תיכף ומיד.

ג. ובפרטיות יותר:

נס פורים הי' באופן של אתהפכא¹⁰ — "ונהפוך הוא" — שלמרות שאחשורוש גזר "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים"¹¹, הנה הוא בעצמו חזר וגזר "להשמיד להרוג ולאבד את כל חיל עם ומדינה הצרים אותם"¹²; ועוד זאת, שאף שבנ"י היו אז במעמד ומצב ש"אכתי עבדי אחשורוש אנן"¹³, מ"מ, שאל אחשורוש אצלם מה עליו לעשות, וקיים כל מה שציוו עליו לעשות.

ואע"פ שהיו ענינים שעשה בעל-כרחו, כמסופר במדרשי חז"ל¹⁴ שהמלאך עמד והכריחו לעשות כן — מ"מ, נעשה הדבר בפועל ע"י הציווי של אחשורוש בעצמו.

וההסברה בזה — דלכאורה אינו מובן: כיון שהי' צורך בפעולתו של המלאך להכריח את אחשורוש, א"כ הי' הדבר יכול להעשות שלא ע"י אחשורוש? — שכן הי' רצון ה' שאחשורוש בעצמו יצוה על הדבר, וכאשר לא רצה, אזי מצאו עצות שיעשה זאת.

וע"ד שמצינו בסיפור הידוע¹⁵ אודות אדמו"ר הזקן בהיותו במאסר, שכאשר העבירוהו בספינה ע"ג הנהר בלילה, ביקש את מנהיג הספינה להעמיד את הספינה כדי שיוכל לקדש את הלבנה, ולא רצה, עד שראה שהספינה עמדה מלכת, ואז הסכים להעמיד את הספינה כדי שאדמו"ר הזקן יוכל לקדש את הלבנה.

ושואלים על זה: כיון שהספינה עמדה מלכת, מה הי' הצורך שהגוי שהנהיג את הספינה יסכים לכך, הרי הדבר לא הי' תלוי בדעתו? — והביאור בזה¹⁶, שענין המצוות הוא שצריך לקיימם בדרך הטבע, ולא

(10) ראה גם תו"א מג"א צד, ב. ובכ"מ. (14) ראה מגילה טז, ב. יל"ש אסתר רמו

תתרנ"ז.

(11) אסתר ג, יג.

(15) לקו"ד ח"ד תשנב, ב.

(12) שם ח, יא.

(16) ראה שם תשנ"ג, א.

(13) מגילה יד, א. וש"נ.

למעלה מן הטבע, כפי שמצינו כמה פרטי דינים בנגלה דתורה שע"י ענינים ניסיים אי אפשר לצאת י"ח קיום המצוה¹⁷, ולכן, אף שאדמו"ר הזקן הוצרך להשתמש בנסים, מ"מ, קיום המצוה גופא הוצרך להיות באופן שיש לו אחיזה בטבע — עי"ז שמנהיג הספינה יסכים להעמיד את הספינה.

ועד"ז י"ל בדא"פ בנדו"ד, שאע"פ שאחשורוש הוכרח לעשות מה שנצטווה, וא"כ, למאי נפק"מ שהדבר יעשה על ידו (שאחשורוש יאמר שרצונו לעשות כן) — מ"מ, כיון שבפועל נעשה הדבר על ידו, יש בזה העילוי דאתהפכא.

ונקודת הענין — שתכלית הכוונה היא לא רק לדחות את החושך, ולא רק לפעול שהחושך לא יבלבל, אלא לעשות מהחושך עצמו — אור. וע"ד שמצינו בעבודה בעניני הרשות, ששיטת הבעש"ט¹⁸ היא שהעבודה צריכה להיות באופן ד"עזוב תעזוב עמו"¹⁹, היינו, שביחד עם הגוף, ובהיות הגוף בשלימותו, יעשו מ"תוקפא דגופא" — "תוקפא דנשמתא"²⁰.

ובשביל זה הוצרך המלאך להכריח את אחשורוש — כדי שע"ז יהי' העילוי דאתהפכא, שאחשורוש עצמו מבטל את הגזירה וגוזר גזירה הפוכה כו', ועי"ז "נפל פחד היהודים עליהם" עד ש"רבים מעמי הארץ מתיידיים"²¹.

ד. ולאחרי שכבר פעלו ("מ'האָט דורכגעבראַכן") את הענין דאתהפכא, הפיכה מן הקצה אל הקצה, בימי הפורים בפעם הראשונה — לא יפלא שלאח"ז נדרש שיבואו למעמד ומצב דשמחת פורים (לא באופן של קימעא קימעא, אלא) תיכף ומיד, היינו, שלאחרי המעמד ומצב דתענית אסתר, "דברי הצומות וזעקתם"²², לזכר הצומות וזעקתם שהיו בפעם הראשונה, אין צורך להמתין כמה וכמה חדשים עד ש"ונהפוך הוא", אלא תיכף ומיד, כהרף עין, באים להשמחה דפורים באופן של "עד דלא ידע".

ובנוגע לפועל:

כיון שנמצאים כבר לאחרי כמה שעות בלילה שבו יוצאים מפורים לשושן פורים — בודאי לא יהי' הסדר באופן דקימעא קימעא, אלא

20) ראה זהר ח"א קפ, ב. שם קמ, ב.

21) אסתר ח, יז.

22) שם ט, לא.

17) ראה לקו"ש חל"א ע' 48 ואילך. וש"נ.

18) ראה כתר שם טוב בהוספות סכ"א.

וש"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).

19) משפטים כג, ה.

יתחילו מיד מתוך "שטורעם" — כפי שהי' כ"ק מו"ח אדמו"ר נוהג לומר: "שטורמאָץ" — להתחיל מיד בניגון שמח למעלה מגדר והגבלה, ולכל הפחות יבוא אחד מהמסובים לאופן השמחה ד"עד דלא ידע"²³.

* * *

ה. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ראשית גוים עמלק.

* * *

ו. בפורים מצינו דבר והיפוכו, שאינו בשאר הימים טובים: בכל הימים טובים הקשורים עם ענין הזמן — שישנו זמן קבוע לכל יו"ט, כמודגש בשמש: ימים טובים — הרי זמנם שוה אצל כל בני"י, וכמו היו"ט דחג הפסח, שכל בני"י חוגגים יו"ט זה באותו זמן. — ורק בחוץ-לארץ עושים גם יום טוב שני של גלויות, מצד ספיקא דיומא, או כבזמן הזה, מצד מנהג אבותינו בידינו²⁴. ועד"ז כאשר ישנו מקרה מיוחד של מי שהי' טמא או בדרך רחוקה שאינו יכול להקריב את הפסח "במועדו", אזי מקריב את הפסח ב"ד באייר²⁵. אבל אעפ"כ, ענין זה הוא רק בנוגע לקרבן פסח, משא"כ בנוגע לשאר עניני חג הפסח, איסור חמץ ואכילת מצה — חוגג גם הוא את שבעת ימי הפסח יחד עם כל בני"י.

אך ישנו ענין אחד שיוצא מן הכלל בפרט זה — ימי הפורים: ימי הפורים נקבעו מלכתחילה באופן שהיהודים היושבים בערי הפרזות עושים את יום ארבעה עשר, והיהודים שיושבים בערים מוקפות חומה, כמו שושן, עושים את יום חמשה עשר²⁶. והיינו, שיום זה שהוא פורים בערי הפרזות — אינו פורים בערים מוקפות חומה, וכן לאידך, שיום זה שהוא פורים בערים מוקפות חומה, אינו פורים בערי הפרזות. ואם לא די בחילוק זה, ניתוסף עוד חילוק בזמן המשנה והתחלת זמן הש"ס — ש"כפרים מקדימים (קריאת המגילה) ליום הכניסה²⁷ (בי"א ב"ב או ב"ג — בהתאם לקביעות השנה), כפי שלמדו ממ"ש²² "לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם", "זמנים הרבה תקנו להם".

25) בעלותך ט, יו"ד ואילך.

26) אסתר ט, יז ואילך.

27) ריש מס' מגילה.

23) ראה גם שיחת פורים תשי"ב סכ"ו

(תו"מ ח"ה ע' 45). וש"נ.

24) רמב"ם הל' קידוש החודש פ"ג הי"א.

פ"ה ה"ה.

[ואף ש"כפרים מקדימים ליום הכניסה" "כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים"²⁷, היינו, שעי"ז יש להם שייכות גם להפורים של אחיהם שבכרכים, הרי סוכ"ס נעשים אצלם עניני הפורים בזמן שונה].

ועד כדי כך, שאמרו על זה בגמרא²⁸ "איקר'י כאן לא תתגודדו"²⁹, לא תעשו אגודות אגודות", "דנראה כנוהגין ב' תורות כשקורין כפרים את המגילה ביום כניסה, ועיירות גדולות בי"ד, ומוקפים חומה בט"ו"³⁰, שהרי אלה עושים פורים בזמן שאלה נוהגים חול (כהשקו"ט בראשונים³¹).

ונמצא, שימי הפורים הם בהגבלת הזמן באופן שהזמן נמשך ויורד במקום, היינו, שמצד שינויי המקום, ערי הפרזות, ערים מוקפות חומה או כפרים, נעשה שינוי בזמן — אם זמן זה הוא פורים או יום חול.

ולאידך גיסא — ענין הפורים הוא למעלה מהזמן לגמרי, שהרי קיום דיני הפורים כהלכתם מחייב להיות במעמד ומצב של "עד דלא ידע", וכאשר האדם נמצא במעמד ומצב ד"לא ידע", אזי אינו שייך לא למקום ולא לזמן.

ונמצא, שבימי הפורים ישנם שני הפכים לגמרי: מחד גיסא, הרי זה קשור עם זמן במדרגה היותר תחתונה, עד כדי כך שהזמן משתנה לפי שינויי המקום; ולאידך גיסא, בכל הזמנים והמקומות — הן בערי הפרזים, הן בערים מוקפות חומה, והן בכפרים שמקדימים — צ"ל מעמד ומצב של "עד דלא ידע", היינו, יציאה לגמרי מהגבלות המקום והזמן, ועד למעלה מהשכל.

ז. וההוראה מזה:

ענינו של פורים — שעל ידו זכו להנס דפורים — הוא העבודה דמסירת-נפש, שבמשך כל השנה כולה (קודם שבטלה הגזירה) עמדו כל בני, מנער ועד זקן טף ונשים, בתנועה של מס"נ, בידעם שקיימת הגזירה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים", היל"ת³².

כלומר: ענין המס"נ הי' אצל כל בני — כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר³³ בשם הצמח-צדק בפירוש מ"ש³⁴ "יהודים" בשני יודי"ן, שקאי גם על

(32) ראה תו"א מג"א צא, ב. צז, א. צט, ב.

(33) שיחת פורים תש"ב ס"ו (סה"ש תש"ב

ע' 82). וראה גם שיחת פורים תשי"ב ס"ד

(תו"מ שם ע' 24). וש"נ.

(34) ראה שיחת פורים תש"ג ס"ה (סה"ש

תש"ג ריש ע' 45).

(28) יבמות יג, ב.

(29) פ' ראה יד, א.

(30) פרש"י יבמות שם.

(31) ראה תוד"ה כי אמרינן — שם יד, א.

ר"ן ריש מגילה. ריטב"א מגילה ויבמות שם.

ועוד.

אלה שלא ידעו או אפילו לא רצו לדעת כלל שהם יהודים, שהרי גם אצלם ישנה נקודת היהדות, וכשם שגם עליהם חלה גזירת המן, "להשמיד גו' את כל היהודים", כך היתה גם תנועת המס"נ אצל כל היהודים, אפילו קל שבקלים, שלא רצה לדעת ע"ד שייכותו עם יהדות, רח"ל.

ועוד זאת, שענין המס"נ הי' אצלם לא רק בזמנים מיוחדים בשנה, כמו ביוהכ"פ בעת נעילה (כמ"ש אדמו"ר האמצעי³⁵ שבעת נעילה אפילו קל שבקלים עומד בתנועה של מס"נ), או בשבת ויו"ט, אלא גם בימות החול, בכל השנה כולה, הן בקיץ והן בחורף, בכל שינויי המצבים שבמשך השנה כולה.

וזהו שהענין דפורים הוא באופן של יציאה לגמרי מהגבלות של זמן ומקום — "עד דלא ידע" — שבזה שוים כל בני"י:

כאשר מדובר אודות ענין של ידיעה, הבנה והשגה — הרי "אין דעתם דומה זה לזה ואין פרוצופיהן דומים זה לזה"³⁶; אבל כאשר מדובר אודות "לא ידע", היינו, ענין שאינו קשור עם מדידה והגבלה של הבנה והשגה, ואדרבה, הענין היחידי שנדרש הוא יציאה מכל מדידה והגבלה — הרי בזה שוים כל בני"י.

ח. וכשם שהי' "בימים ההם" — כך צריך להיות גם "בזמן הזה":

ענין המס"נ הוא לא רק בזמן ומצב מיוחד שדורש מסירת הנפש והגוף כפשוטם, שאז מתעוררת הנקודה הפנימית שבכאו"א מישראל לעמוד בתנועה של מס"נ אפילו ביום חול ובענין של חול, אלא — כפי שנאמר במגילה: "קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם גו' בכל דור ודור"³⁷, "וישלח ספרים גו'"³⁸, "האגרת הזאת"³⁹, ו"אגרת הפורים הזאת השנית"⁴⁰, ובני"י קבלו את בקשתה של אסתר "כתבוני לדורות"⁴¹, היינו, ש"כתבו" בכאו"א מישראל בפנימיותו, שיהי' בכחו של כאו"א מישראל, אנשים ונשים נער וזקן, להתעלות למעלה מן המקום ולמעלה מן הזמן, ולעמוד בתנועה של מס"נ בפועל — גם בזמן שאינו יוהכ"פ בעת נעילה, ואפילו לא שבת ויו"ט, ובמקום שאינו בית-כנסת או ישיבה, אלא בלכתו ברחוב, או בשעת אכילתו ושתיתו, "בכל דרכיך"⁴².

35) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי	39) שם, כו.
36) קונטרסים ע' קנ. וש"ג.	40) שם, כט.
37) ברכות נח, רע"א.	41) מגילה ז, א.
38) אסתר ט, כז"ח.	42) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות
39) שם, ל.	ספ"ג.

ואדרבה — יש עילוי "בזמן הזה" לגבי המעמד ומצב "בימים ההם":

בימים ההם — הי' צורך בהסרת הטבעת של אחשורוש ונתינתה להמן כדי לעורר את בני' לתנועה של מס"נ, כדברי הגמרא⁴³ "גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירום למוטב, ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב".

ואילו בזמן הזה — בכחו של יהודי לעמוד בתנועה של מס"נ בהיותו במעמד ומצב שהקב"ה נותן לו כל צרכיו בהרחבה, בני חיי ומזוני רויחי, ואעפ"כ, בראותו שהיצה"ר משחק עמו... הנה גם בהיותו באמצע עניו, באכילתו ובשתייתו, בלכתו ברחוב, בהיותו על משרתו ("אויף זיין דזשאַב" — בלשון המדינה), במשרדו, כשמתעסק אפילו עם אינו-יהודי — יכול הוא להזכר ("זיך אַ כאַפ טאַן") לפתע ש"אין עוד מלבדו"⁴³, ולהעמיד את עצמו בתנועה של מס"נ בפועל, היינו, שמוכן ומזומן בפועל, עד לדרגה הכי תחתונה דפועל, שלא לעבור אפילו על דקדוק קל של דברי סופרים, ולקיים רצון הקב"ה בכל הפרטים — אף שלפני רגע אחד דיבר בענין של מסחר, או ענין אחר הקשור עם המשרה שעוסק בה.

ואין זה פלא אצלו כלל, היתכן שבזמן רגיל ובמקום רגיל יעמוד בהתעוררות כזו של מס"נ כפי שעומד יהודי ביוהכ"פ — כיון שזוהי הנתינת-כח דפורים שהוא נעלה יותר מיוהכ"פ, כדאיתא בתקו"ז⁴⁴ (ומבואר בחסידות⁴⁵) שיום הכפורים הוא "כפורים", בכ"ף הדמיון, היינו, שתנועת המס"נ דיוהכ"פ אינה אלא בכ"ף הדמיון לגבי תנועת המס"נ דפורים, בהיותו במעמד ומצב שאין לו עינויים (כביוהכ"פ), ולא זו בלבד שמתור לו לאכול ולשתות, אלא אדרבה, מצוה לאכול ולשתות, ויש לו כל צרכיו בהרחבה באופן שמספיק לא רק עבורו, אלא גם עבור חבירו, "משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים"⁴⁶, ואעפ"כ, עומד הוא בתנועה של מס"נ; ועד"ז היא מעלת המס"נ בזמן הזה — במעמד ומצב של הרחבה, בני חיי ומזוני רויחי.

ט. והנה, אע"פ שתנועת המס"נ היא למעלה ממדידה והגבלה בזמן ומקום, בכל הזמנים ובכל המקומות בשוה, הרי, ביחד עם זה באה

(45) תו"א מג"א צב, ד. צה, ד. קכא, א. ובכ"מ.

(46) אסתר ט, כב.

(43) ואתחנן ד, לה.

(44) תכ"א (נו, ב).

תנועת המס"נ בכל מקום ומקום לפי ענינו — שזהו תוכן החילוק בין כרכים המוקפים חומה, ערי הפרזים וכפרים.

וביאור הדברים:

כרכים המוקפים חומה — מורה על מקום שיש בו הענין ד"אני אהי' לה גו' חומת אש"⁴⁷, היינו, שנמצאים וחיים במקום כזה שיש בו הגבלה ע"י החומה שמקיפה אותו מסביב, כך שיכולים לחשוב שלא צריכים לפחד מפני היצה"ר.

ועל זה אומרים שגם במקום כזה צ"ל הענין דפורים — לבטל את מציאותו של המן, מזרעו של עמלק⁴⁸, ע"י העבודה ד"לבסומי .. עד דלא ידע":

ענינו של עמלק הוא גאווה בלי טעם⁴⁹, ובמילא, יכול הוא לחדור ("זיך אריינכאַפן") רח"ל אפילו אצל גדול בישראל שיושב בכרך מוקף חומה.

ואדרבה — אצל גדול בישראל הסכנה (מחדירתו של עמלק) היא גדולה יותר, דכיון שאינו יכול למצוא בעצמו שום חסרון, עלול לחשוב שיכול להיות בעל-גאווה ע"פ תורה:

כאשר שואלים אותו אם הוא "מציאות" — משיב שהוא בודאי "מציאות", שהרי יודע ללמוד, מתפלל כדבעי ומקיים מצוות בהידור;

כאשר שואלים אותו אם הוא "חכם" — משיב שהוא פוסק דינים בישראל, ויש לו ראי' שהפס"ד הוא באמת לאמיתו, שהרי מצינו בשו"ע חושן-משפט⁵⁰ שפסקי דינים שנתקבלו בישראל יש להם תוקף של "דבר משנה", וכיון שזכה שהפס"ד שלו נתקבל ע"י כו"כ מישראל, יש לו ראי' שהסכימו למעלה על דבריו! ובמילא הרי הוא במעמד ומצב ש"שימש ככהונה גדולה שמונים שנה" עד ש"נעשה צדוקי"⁵¹ — יש לו ראיות שהוא "צדיק גמור"...

וכאשר שואלים אותו אם כחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה — משיב שהתורה אומרת "נתתי לפניך גו' את החיים ואת הטוב וגו' ובחרת בחיים"⁵², וא"כ, הוא בבחירתו החפשית בחר בדרך הטוב,

(50) רסכ"ה. וראה הל' ת"ת לאדה"ז רפ"ב. וש"נ.

(47) זכרי' ב, ט.

(48) ראה לקמן סי"ד.

(51) ברכות כט, א.

(49) ראה תו"א תצוה פג, סע"ד. פה, ב

(52) נצבים ל, טרי"ט.

ואילך. שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו

לבוש מלכות פצ"ז.

ובמילא, "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"⁵³, וכיון שכן, הרי ע"פ תורה יכול להיות בעל-גאווה.

והרי האמת היא שגאווה זו היא ענינו של עמלק, שכן, כאשר יתבונן, יתפוס את עצמו ("ער וועט זיך כאַפֿן") שזוהי גאווה בלי טעם! וצריך לידע שכאשר נותנים מקום לעמלק — הרי עמלק אינו רק לעצמו, אלא הוא "ראשית גוים"⁵⁴, היינו, שממנו באים כל השבע מדות לא טובות, ומהם נמשכים שבע מדות רעות, ומהמדות שבנפש נמשך גם במעשה בפועל, היפך התורה והיפך הרצון העליון. וכל זה מתחיל מ"חודו של מחט"⁵⁵ — שנותן מקום למחשבה ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", ומזה יכולה לבוא אח"כ הגזירה "להשמיד להרוג ולאבד" — שמאבד את כל כחותיו רח"ל.

ולכן, אע"פ שנמצא בכרך מוקף חומה, הנה בכוא יום חמשה עשר, שבו נתמלא דיסקוס של לבנה (כלשון המדרש⁵⁶), שמורה על מעמד ומצב שהאור האלקי מאיר אצלו בתכלית המילוי, צריך לפעול בעצמו הענין ד"עד דלא ידע", לצאת מהגבלת הדעת דקדושה, ו"לבסומי בפוריא", לשכוח לגמרי על מציאותו.

וזוהי הדרך היחידה להפטר מעמלק:

המלחמה בעמלק אינה ע"י ענין של הבנה והשגה, "ידע", אלא דוקא ע"י ענין הביטול — כמ"ש⁵⁷ "בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק", היינו, שכדי להלחם בעמלק צריכים להיות "אנשי משה"⁵⁸ (נ"ד פרש"י מדברי המדרש⁵⁹ — גבורים ויראי חטא), אשר, למרות גודל מעלתו ש"קיבל תורה מסיני ומסרה כו"⁶⁰ לכל בני", הי' "עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"⁶¹, ואמר "ונחנו מה"⁶², שלא הי' מציאות לעצמו כלל (היפך בתכלית מההרגש ד"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"), ודוקא ע"י ההתקשרות עם תנועת הביטול, "ונחנו מה", יכולים לצאת ולהלחם בעמלק (כנ"ל בהאמר⁶³).

י. ועד"ז בנוגע לערי הפרזות והכפרים — לפי ענינם:

(58) תו"א תצוה פג, ב. ובכ"מ.

(59) שמור"ר ספכ"ו.

(60) אבות רפ"א.

(61) בהעלותך יב, ג.

(62) בשלח טז, זח.

(63) פ"ט (לעיל ע' 296).

(53) עקב ח, יז.

(54) בלק כד, כ. וראה תו"א מג"א צה, א.

צט, א. ובכ"מ.

(55) ע"ד לשון חז"ל — שהש"ר פ"ה, ב.

(56) שמור"ר פט"ו, כו.

(57) בשלח יז, ט.

ערי הפרזות הם מקום מושב של בני ישראל — נפש האלקית — ששייכים לעניני אלקות, אבל, כיון שאינם מוקפות חומה, הנה היושבים בערי הפרזות אינם שייכים עדיין למעמד ומצב של מילוי הלבנה (יום חמשה עשר), ואעפ"כ, שייך אצלם המעמד ומצב ד"ערב" מילוי הלבנה (יום ארבעה עשר), ואז צריכים הם לפעול בעצמם תנועת המס"נ ד"עד דלא ידע".

ובני הכפרים, שהם רק מספקים מים ומזון לאחיהם שבכרכים, אבל הם עצמם אינם יודעים עניני אלקות כמו בני הכרכים — ע"ד שמצינו בגמרא⁶⁴ החילוק שבין בן כרך שראה את המלך לבן כפר, שאצל בן כפר נחשב כל ענין של אלקות לחידוש גדול ביותר — הנה אצלם מתחילה העבודה ד"עד דלא ידע" עוד מקודם לכן, בי"א וכו'.

יא. ונמצא, שאצל כל הסוגים של בני צריכה להיות העבודה ד"עד דלא ידע", והחילוק אינו אלא שאחד מתחיל עבודתו ביום (ומצב) זה, והשני מתחיל עבודתו ביום (ומצב) זה.

ובזה מתורצת גם הקושיא שהחילוקים בקריאת המגילה (שכפרים מקדימין ליום הכניסה (בי"א י"ב וי"ג), כרכים ועיירות גדולות קורין בי"ד, ומוקפות חומה בט"ו) יש בהם משום "לא תתגודדו, לא תעשו אגודות אגודות" (כנ"ל ס"ו):

מבואר בראשונים⁶⁵ שהענין ד"לא תתגודדו" שייך רק כשאומרים שפלוני עושה שלא כדין, משא"כ בנדוד, הרי גם הדרים בערים מוקפות חומה שעושים פורים בט"ו סבורים שבני הכרכים ועיירות גדולות צריכים לעשות פורים בי"ד, ובני הכרכים ועיירות גדולות סבורים גם הם שבני הכפרים צריכים להקדים ליום הכניסה (בי"א בי"ב ובי"ג), ולכן לא חשיב אגודות אגודות.

כלומר: גם מי שהוא שלם בתכלית, להיותו בן כרך מוקף חומה, יודע שישנו מי שדר בערי הפרזות שהוא מוכרח להתחיל עבודתו לפנ"ז, וכמו"כ הדר בערי הפרזות יודע שישנם בני הכפרים שצריכים להתחיל עבודתם ביום הכניסה, שהוא משך זמן נוסף לפנ"ז.

ובמילא, אין זה באופן של "אגודות אגודות", אלא אדרבה, באופן של התאחדות וסיוע בין כל הסוגים דבנ"י, היינו, שבן כרך המוקף חומה שעושה פורים בט"ו, נותן כח בהפורים של כרכים ועיירות גדולות

65) ריטב"א שבהערה 31.

64) חגיגה יג, ב.

וכפרים, ועד"ז בנוגע לבני הכפרים שעושים פורים ביום הכניסה, שמספקים מים ומזון לאחייהם שבכרכים בשביל ימי הפורים של הכרכים ועיירות גדולות, ומוקפות חומה.

יב. ועד"ז בנוגע לכא"א מישראל בעבודתו הפרטית:

הזהירות מעמלק צריכה להיות לא רק בשעת העסק במסחר, בשעה שמדבר דברים בטלים רח"ל, או כשנמצא במקום שמחוץ לבית-הכנסת ובית-המדרש, אלא גם כאשר נמצא בכרך מוקף חומה, ובשעת התפלה ולימוד התורה.

צריכים לידע שהיצה"ר הוא אומן במלאכתו⁶⁶, חכם וערום, ו"כך אומנתו של יצה"ר וכו"⁶⁷, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶⁸ בשם אביו שלפעמים מתלבש היצה"ר באיצטלא של משי ("אין אַ זיידענע זופיצע"). ומדבר באופן המתאים למי שלובש איצטלא של משי, היינו, כמי שנמצא בכרך מוקף חומה...

ויש להוסיף בהדיוק ד"איצטלא של משי" — ע"פ המבואר במאמר⁶⁹ [אלא שנרשם על זה "אין צריך להעתיק"] ש"צ"ל לבושי שבת ויו"ט ממשי דוקא, שהוא מחי ולא של צומח [כלומר: לא מבעי לבושי פשתן שהם של צומח, אלא גם לבושי צמר, להיותם משערות הכבשים הרי הם צומח שבחי, משא"כ לבושי משי, שהמשי הוא (לא מהשערות, אלא) מה שהתולעת מעבדת מעצמה, ולכן הרי זה מסוג החי], לפי שצומח ביצירה וחי בכריאה⁷⁰, וכיון ששבת ויו"ט שייכים לעולם הבריאה, לכן צ"ל גם הלבושים ממשי, סוג החי.

ועפ"ז אפשר לבאר הפתגם שהיצה"ר יכול להתלבש ב"איצטלא של משי" — שיצה"ר יכול להגיע עד עולם הבריאה (חי בכריאה), ששם שייך עדיין ענין של רע, כידוע⁷⁰ שעולם הבריאה מיעוטו רע (דאף שזהו מיעוט בלבד, מ"מ, הרי המיעוט הוא רע).

ומזה מובן שהיצה"ר יכול להתגנב ("אַריינכאַפן זיך") גם בשעת

66 ראה לקו"ד ח"ב שיח, א ואילך.

ח"ז ע' 92.

סה"ש תר"ץ ע' 119.

69 נדפס לאח"ז בסה"מ תרס"ב ע' רלא

67 שבת קה, ב. וש"נ.

— בשוה"ג. וראה גם סה"מ אעת"ר (בהוצאת

68 ראה גם אג"ק שלו ח"ד ע' סז (נעתק

תשמ"ט) ס"ע רמז. המשך תער"ב ח"ב ס"ע

ב"היום יום" כג סיון). ח"י ע' שצד. סה"ש

תתעב ואילך. וראה גם תו"מ ח"ב ע' 53.

תרפ"ה ע' 83. מכתב י"ח טבת שנה זו (אג"ק

70 ראה ע"ח שמ"ב פ"ד. שמ"ז פ"ד.

ח"י ס"ע רלו), ובהנמסן בהערות שם. תו"מ

לקו"ת במדבר ג, ד. ובכ"מ.

התפלה ולימוד התורה, ולגרום שיהי' לו רגש של גאווה, "יתהלל חכם בחכמתו . . עשיר בעשרו"⁷¹, בחשבו שזוהי החכמה והעשירות שלו — אע"פ שהאמת היא, ומוכן גם בשכל, שזקוק הוא לעזר של הקב"ה, "אלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו"⁷², שהרי "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו"⁷³, וכיון שחושב את עצמו ל"גדול", הרי מובטח לו שיצרו גדול ממנו, היינו, שגדלותו של היצר יותר מהגדלות שלו! ולכן, גם בהיותו בכרך מוקף חומה צריך להזהר שלא ליתן אחיזה לעמלק שענינו חוצפא בלי טעם, ומ"מ באים ממנו כל השבעה מדות רעות (כנ"ל ס"ט).

וכאמור, העצה לזה היא — לא ע"י ענין של הבנה והשגה, אלא דוקא ע"י ההנהגה ד"אנשי משה", באופן של ביטול, "ונחנו מה", בדוגמת משה שהי' "עניו מכל האדם אשר על פני האדמה", היינו, שענין הביטול והענוה צ"ל לא רק כלפי ראשי־שיבה נוסף, רב נוסף, גאון נוסף או מאריך בתפלה נוסף, אלא כלפי "כל האדם אשר על פני האדמה": כל יהודי שפוגש בו — רואה מיד שיש לו מעלה לגביו, ואין לו ספק בכך שאילו הי' יהודי זה מקבל את הכחות והעזר מלמעלה שניתנו לו, הי' פועל הרבה יותר ממנו"⁷⁴.

יג. וזוהי ההתעוררות שלוקחים מימי הפורים — לבטל את המציאות דעמלק ע"י תנועת הביטול ד"ונחנו מה",

ועי"ז חוגגים את השמחה דפורים באופן ד"עד דלא ידע",

וממשיכים את השמחה דימי הפורים על כל הזמנים וכל המקומות — שבכל מקום שבאים נעשה "ונהפוך הוא", "ורבים מעמי הארץ מתייהדים כי נפל פחד היהודים עליהם"⁷⁵, היינו, שכל הענינים שיהודי צריך כדי שיוכל לחיות חייו כיהודי, גם ענינים אלה שעדיין אינם יהודיים ("זיי זיינען נאָך ניט אידיש") הרי הם מתייהדים ("זיי ווערן אידיש"), ועוזרים לו בתכלית בריאתו, לשמש את קונו, ובודאי שמתבטלים כל ההעלמות וההסתרים, ועד שאפילו "בית המן נתתי גו"⁷⁵ לעשות בו כרצונו.

ותיכף ומיד באה הגאולה השלימה — שכן, אע"פ שברגע שלפנ"ז נמצאים במעמד ומצב ש"אכתי עבדי אחשוורוש אנן", הרי, כללות העבודה

74) ראה גם תו"מ סה"מ חשון ע' רפב.

וש"נ.

75) אסתר ח, ז.

71) ירמ' ט, כב.

72) סוכה נב, ריש ע"ב. וש"נ.

73) שם, סע"א.

דפורים היא באופן שברגע אחד נעשה "ונהפוך הוא" מן הקצה אל הקצה, וכמו כן מתהפך גם הענין ד"בעתה אחישנה"⁷⁶, אשר, בין אם תהי' ההתחלה באופן ד"אחישנה" או באופן ד"בעתה", הרי זה נעשה באופן ד"אחישנה", שבאה "תשועת הוי' — גאולה שלימה — כהרף עין"⁷⁷.

אלא מאי, ישנה הקושיא שהגאולה השלימה לא יכולה להיות בלילה⁷⁸, ולכל לראש צריך לבוא אליהו הנביא⁷⁹ ולתקוע בשופר גדול, ורק לאח"ז יכולה לבוא הגאולה השלימה — הרי אלה קושיות ששואל "אָ ניכטערער" ... שכן, מי שמקיים פורים כהלכתו, "עד דלא ידע", אין לו שום קושיות... כל הרכסים נדמו בעיניו כמישור⁸⁰, כך, שגם בלילה, וקודם השופר גדול של אליהו, מונח אצלו שתיכף בא ("אָט קומט") משיח ומוציא את כולנו מהגלות לגאולה שלימה ואמיתית במהרה בימינו.

* * *

יד. מסופר במגילה⁸¹ ש"נתן המלך אחשורוש לאסתר המלכה את בית המן גו' ותשם אסתר את מרדכי על בית המן".

וידועה השאלה בזה⁸²: כיון שהחיוב ד"תמחה את זכר עמלק"⁸³ הוא כמ"ש⁸⁴ "והחרמתם את כל אשר לו", שלא ישאר שום דבר שיהי' שם עמלק נזכר עליו⁸⁵ — כיצד הי' יכול מרדכי לקבל את בית המן, שהוא מזרעו של עמלק!?

והגע עצמך:

איתא בגמרא⁸⁶ בפירוש הכתוב⁸⁷ "איש יהודי גו' איש ימיני", "כנסת ישראל אמרה לאידך גיסא (לצעקה ולא לשבח איש יהודי ואיש ימיני גרמו לי הצער הזה) .. ראו מה עשה לי יהודי דלא קטלי' דוד לשמעני דאתיליד מיני' מרדכי (מרדכי בן יאיר בן שמעי, מזרעו של שאול) ..

(82) מהר"י פערלא בסהמ"צ רס"ג ח"א ע' 523. הובא בהמועדים בהלכה (לרש"י זעווין) ע' ריב. וראה לקו"ש ח"ד ע' 90 ובהערות שם.

(83) ס"פ תצא.

(84) שמואל-א טו, ג.

(85) ראה פרש"י תצא שם.

(86) מגילה יב, סע"ב ואילך (ובפרש"י).

וראה גם חדא"ג מהרש"א. וראה גם תרגום ומגילת סתרים עה"פ.

(87) אסתר ב, ה.

(76) ישעי' ס, כב. וראה סנהדרין צח, א. שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פצ"ד ואילך.

(77) ראה בהמצויין בנרות שבת (ירושלים תש"ה) כרך ג' ע' מב; נא; טו. מנחה ליהודה (ירושלים תש"י) ע' 8-27.

(78) ראה שבועות טו, ב.

(79) ראה עירובין מג, ב.

(80) ע"פ לשון הכתוב — ישעי' מ, ד. וראה יומא עה, רע"א.

(81) ח, א"ב.

ומה שילם לי ימיני דלא קטלי' שאול לאגג דאתיליד מיני' המן דמצער לישראל" — כמסופר במדרשי חז"ל⁸⁸ שכתוצאה מזה ששאול השאיר את אגג בחיים למשך שעות אחדות, הנה לאחרי כמה דורות נולד המן האגגי, מזרעו של אגג ועמלק, כמבואר בתרגום שני⁸⁹ פרטי הדורות שבינתיים.

ונמצא, שבנוגע למרדכי — שבא משאול — ישנו ענין של צער ורוגז על החסרון בענין מחיית זרעו של עמלק, וא"כ, איך יתכן שמרדכי עצמו קיבל את בית המן, היפך הציווי שנאמר לשאול "והחרמתם את כל אשר לו", שלא ישאר שום דבר, אפילו נכסים כו', שיקרא שמו עליו? ! ובפרט שהי' אז מעמד ומצב שאסתר ומרדכי היו יכולים שייעשה רצונם, כדברי אחשוורוש לאסתר "מה שאלתך וינתן לך ומה בקשתך עוד ותעש"י"⁹⁰, וכיון שכך, הרי במקום שאסתר תקבל את בית המן ותמנה את מרדכי על בית המן, היתה אסתר צריכה לבקש להחרים את כל אשר להמן, כל נכסיו, שבזה נכלל גם "בית המן"?

ומבואר בזה⁸² — שהמן הי' לו דין של הרוגי מלכות (שהרי המלך אחשוורוש צוה לתלות את המן) שנכסיהם למלכות⁹¹, ונמצא, שלאחרי שתלו את המן, נעשה בית המן נכסי אחשוורוש, ואז הי' מרדכי יכול לקבל את בית המן. וע"ד ש"עמון ומואב טיהרו בסיחון"⁹², שע"ז שטיהרו בסיחון היו יכולים ישראל לכבשם, ועד"ז בנדו"ד, שמרדכי הי' יכול לקבל את נכסי המן ע"ז ש"טיהרו באחשוורוש", היינו, שבאמצע נעשו נכסי אחשוורוש, מצד זה שהרוגי מלכות נכסיהם למלכות.

וזוהו שנאמר⁷⁵ "הנה בית המן נתתי לאסתר ואותו תלו על העץ" — דכיון ש"אותו תלו על העץ" ע"פ ציווי אחשוורוש, נעשה "בית המן" נכסי אחשוורוש, ולכן "בית המן נתתי לאסתר".

טו. וענין זה מהוה הוראה אלינו בעבודה — שהרי כל עניני הפורים נוגעים לא רק לפורים בימים ההם אלא גם לפורים בזמן הזה, ולא רק לימי הפורים, אלא גם על כל השנה כולה:

ישנם ענינים כאלה שלכאורה אין להם מקום כלל בקדושה, להיותם

88) ראה מגילה שם. תדבאר פכ"ד. 92) גיטין לח, א (הובא בפרש"י חוקת כא, כו). — ולהעיר, שענין זה נאמר אפילו בנוגע לקרקעות, נכסים דלא נייד, ועאכו"כ בנדו"ד, שמלבד הנכסים דלא נייד היו גם מטלטלין.

89) אסתר ג, א.

90) שם ט, יב.

91) סנהדרין מח, ב.

היפך הקדושה והיפך ההנהגה דקדושה. ואעפ"כ רואים שמזמן לזמן משתמשים בהם, בהסכם גדולי ישראל.

ומה לנו דבר גדול יותר מגאווה וישות — ענינו של עמלק — שלפעמים פוסקת התורה ש"מצוה לפרסם עושי מצוה"⁹³:

הוא בעצמו יודע שעשה את המצוה, ומהי תועלת הפירסום? — אלא, כאשר גם אחרים ידעו, אזי יתוסף אצלו חשק גדול יותר, ויתכן גם שאחרים יתקנאו בו ויעשו כמותו — קנאה כזו שמרבה חכמה⁹⁴.

אמנם, כיון שיש עסק עם אנשים בשר ודם, קרוצים מחומר, הרי עלול ביותר שהפירסום יגרום לכך שתהי' לו פני' הקשורה (לא רק עם ישות, אלא גם) עם גאווה — שידעו שהוא נתן כך וכך לצדקה, עבור ישיבה או בית-מדרש, או שנתן כך וכך מזמנו עבור לימוד התורה ואריכות התפלה.

ואעפ"כ אומרת התורה ש"מצוה לפרסם עושי מצוה" — שזהו ע"ד הענין ש"טיהרו באחשוורוש":

אחשוורוש — זה הקב"ה שאחרית וראשית שלו (כמובא ברשימות של הצ"צ⁹⁵ שנדפסו זה עתה, מדברי המדרש⁹⁶). וכאשר הקב"ה לוקח על עצמו את ענין הגאווה עי"ז שפוסק בתורה ש"מצוה לפרסם עושי מצוה", הרי זה נטהר, ולכן, מכניס יהודי את עצמו למצב כזה שיתכן שיכשל ברגש של גאווה, כיון שזהו דבר ברור שתבוא מזה תועלת בקדושה.

טז. וע"ד הסיפור⁹⁷ שמספרים חסידים בשם החסידים של אדמו"ר האמצעי, בנו של בעל התניא:

כיון שאדמו"ר האמצעי הי' מונח בהפצת תורת החסידות בכל מקום, צוה לכל החסידים שבאו אליו, אשר, בלכתם או בנסעם בחזרה לעיירתם, הנה בכל מקום שעוברים בדרכם יחזרו שם חסידות.

פעם אחת בא אליו אחד החסידים בשאלת הוראה כיצד עליו להתנהג — שכן, כאשר חוזר המאמר חסידות, ורואה כיצד פועל הדבר על השומעים,

95 קונטרס "רשימות על מגילת אסתר" (קה"ת, תשט"ו) ע' 5. ולאח"ז באוה"ת מג"א (קה"ת, תש"ג) ע' ג.
96 הובא במאו"א א, קפב.
97 ראה גם שיחת פורים תשי"א סכ"ו (תו"מ ח"ב ע' 323). ח"י"ב ע' 143. וש"נ.

93 רמ"א יו"ד סרמ"ט סי"ג משו"ת הרשב"א ח"א סתקפ"א. מג"א בשו"ע או"ח סקנ"ד סקכ"ג. שקו"ט בזה בהעמק שאלה בראשית שאילתא ג, סק"ד. פתח העמק ס"א סק"ב.
94 ראה ב"ב כא, סע"א. כב, רע"א. אוה"ת ויצא ריח, ב ואילך. וש"נ.

נעשה אצלו רגש של סיפוק נפשי: הוא מרגיש את מציאותו, שפעל איזה ענין; הוא קלט את המאמר בטוב, וחזר אותו מתוך חיות, כך שפעל גם על השומעים, ומזה נעשה אצלו הרגש של ישות, ואפילו הרגש של גאווה. מספרים חסידים שאדמו"ר האמצעי השיב לו: "א ציבעלע זאָל פון דיר ווערן, אָבער חסידות זאָלסטו חזר'ן".

והענין בזה:

"ציבעלע" (בצל) — הוא דבר חריף, שפועל בדבר שנותן טעם לפגם — למתקן, כדאיתא בגמרא⁹⁸ ש"אגב חורפי" .. מחליא לי' (ממתקן) .. לשבח".

וענינו ברוחניות⁹⁹:

הסיבה לכך שדבר נותן טעם לפגם היא — לפי שאינו בן יומו¹⁰⁰, היינו, שהוא מיום אתמוז, שענין זה מורה על היפך הקדושה, כי, עניני קדושה הם באופן של "היום", "היום לעשותם"¹⁰¹, משא"כ הצד דלעו"ז עליו נאמר¹⁰² "ערוך מאתמוז תפתה" ("ס'איז א נעכטיקער ענין").

אמנם, מצד ענין הגאווה והרגש עצמו — כיון ש"על כל פשעים תכסה אהבה"¹⁰³, אהבת עצמו, הרי זה (כמו דבר חריף ש)מהפך את הטעם לפגם, ונדמה לו שזהו דבר מתוק.

ואעפ"כ אומרים "א ציבעלע זאָל פון דיר ווערן, אָבער חסידות זאָלסטו חזר'ן":

יתכן אמנם שתהי' "ציבעלע" רח"ל, היינו, שיהי' לך רגש של ישות וגאווה (שפועל שגם טעם לפגם יהי' נדמה לדבר מתוק) — שזהו"ע "בית המן", היינו, מקיף שבו נתגדל המן, שממנו יצאה הגזירה להשמיד רח"ל כל הענינים דקדושה ויהדות שבו;

אבל אעפ"כ, יש לך באמצע העזר של "אחשוורוש", הקב"ה שאחרית וראשית שלו, שמצווה עליך לחזור חסידות, פנימיות התורה, שנקראת אילנא דחיי¹⁰⁴, שאין בה אחיזה ללעו"ז, ולכן, גם אם לפי שעה יהי' אצלך רגש של מציאות וישות שיפעל רגש של גאווה, הרי בודאי

102) ישעי' ל, לג. וראה ב"ר פ"ד, ו.

98) ע"ז לט, א.

פרש"י עירובין יט, א.

99) ראה גם "רשימות" חוברת ז ע' 9

103) משלי יו"ד, יב.

ואילך.

104) זח"ג קכד, ב — ברע"מ. הובא ונת'

100) ראה פרש"י ע"ז שם.

בתניא אגה"ק סכ"ו.

101) ס"פ ואתחנן.

סוסוכ"ס ישרוף אותו ("וועט אים דורכברענען") האור והאש שבתורה וה"מאור" שבתורה, דקאי על פנימיות התורה (כמבואר בפירוש דברי הירושלמי¹⁰⁵ "המאור שבה מחזירו למוטב"), להטהר ולהיות דבר חדש, כלי חדשה.

וכפי שמצינו בכלי חרס, שאף שאין להם טהרה במקוה, אלא שבירתן זוהי תקנתן¹⁰⁶, מ"מ, ישנו אופן אחד שעל ידו יכולים כלי חרס להטהר — כאשר זורקים אותם לתוך כבשן האש ומצרפים מהם כלי חדש¹⁰⁷.

ודוגמתו באדם — ש"משול כחרס הנשבר"¹⁰⁸ — שע"י פנימיות התורה הנקראת "מאור" שבתורה, מקור האור והאש, נטהר גם כלי חרס, דקאי על האדם, גופו ונפשו הבהמית, ובמקום "חרס הנשבר" נעשה "כלי" חדש, היינו, לא רק שנעשה טהור, אלא שמתחדש ומתחזק עוד יותר מכמו שהי' לפני"ז.

יז. וההוראה מזה:

אין מקום להתיירא ולחשוב כיצד יכול להתחיל ללמוד חסידות, הרי עי"ז יתחיל להרגיש בעצמו רגש של יוהרא; אם יתחיל לגדל את זקנו ירגיש רגש של יוהרא; אם יהדר באריכות התפלה יהי' בעל גאווה — ומניין הרשות על זה?!

ועל זה באה ההוראה מנתינת "בית המן" למרדכי:

ובהקדמה — שמרדכי נקרא "איש יהודי"⁸⁷, אף שהי' משבט בנימין, על שם ענין המס"נ — "כל הכופר בע"ז נקרא יהודי"¹⁰⁹ — שעורר ופעל אצל בני ישראל, ועד כדי כך, שאפילו אצל אלה שנהנו מסעודתו של אותו רשע (כדאיתא במדרש¹¹⁰ שהיו כו"כ אלפים שנהנו כו'), התעסק עמהם ופעל אצלם שנעשו "מסירת-נפש אידן", היינו, שכשבא לענין של מס"נ, הנה במשך כל השנה כולה עמדו כולם בתנועה של מס"ני³¹.

וכמו כן ישנם אלה שהם ממלאי-מקומו של מרדכי היהודי — כמו הבעש"ט, תלמידיו ותלמידי תלמידיו, ובפרט רבותינו נשיאינו הקדושים,

(108) נוסח הפיוט "ונתנה תוקף" בתפלת ימים הנוראים.

(109) מגילה יג, רע"א.

(110) אסת"ר פ"ז, יח.

(105) חגיגה פ"א ה"ז ובקה"ע שם.

(106) כלים רפ"ב.

(107) ראה זבחים צו, א ובתוד"ה אלא

שם.

שהתמסרו להתעסק עם כל בני, מנער ועד זקן טף ונשים, כולל גם אלה שנכשלו פעם בענין שהוא בדוגמת הנאה מסעודתו של אותו רשע, ולא הסתפקו בכך שדיברו עמהם ולימדו אותם אל"ף בי"ת, אלא ביחד עם זה דיברו עמהם ופעלו אצלם שידעו שענינו של יהודי הוא "לעבעדיקע מס"נ", ולא רק ביוהכ"פ, או שבת, או יו"ט בעת אמירת "זיכור", אלא גם בימות החול ובעניני חול.

ובכן: אלה שהם בבחי' מרדכי היהודי שבזמנינו, יש בכחם ליקח ענין שהי' תחילה "בית המן", ולטהרו באמצעות "אחשורוש שאחרית וראשית שלו" — ע"י עבודתם במס"נ, בתכלית הביטול ד"ונחנו מה", שכל מציאותו אינה אלא למלא את רצונו של הקב"ה, ולולי זאת, אין צורך במציאותו בעולם¹¹¹ — שיוכלו להשתמש בו ולנצלו להפצת והגדלת תורת הנגלה ותורת החסידות, "יגדיל תורה ויאדיר"¹¹², ומזה יומשך בקיום המצוות בהידור בכל השנה כולה, אפילו בימות החול.

יח. זוהי ההוראה והנתינת-כח מימי הפורים:

כאשר ישנו הענין ש"אותו תלו על העץ", ודוקא "עץ גבוה חמשים אמה"¹¹³, כפי שמבאר הצ"צ ברשימותיו¹¹⁴ שזהו"ע שלמעלה מסדר השתלשלות — אזי "נפל פחד היהודים עליהם" ופועל ש"רבים מעמי הארץ מתייהדים",

היינו, שגם אלה שיש להם עסק עם ענינים שהם בבחי' "עמי הארץ" אשר ביום או ברגע שלפנ"ז היו נגד קדושה ויהדות, "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים" — מהפכים אותם בשעתא חדא וברגעא חדא להיות "מתייהדים", שנעשים יהודים, ומוסרים נפשם לא רק על ענין חמור, אלא אפילו על דקדוק קל של דברי סופרים,

ולא רק בשעת נעילה, אלא גם במעמד ומצב של פורים, ובאופן שהמס"נ נמשכת בעניני אכילה ושתי', "משלוח מנות", שצריכים להיות דברים טובים ומשמחים,

ועל ידם מקיימים מצוות הקב"ה להמשיך את התחלת הגאולה במעמד ומצב ד"אכתי עבדי אחשורוש אנן", ומיד לאח"ז — גאולה שלימה ע"י משיח צדקנו.

(113) אסתר ה, יד.
(114) קונטרס הנ"ל ע' 19. ולאח"ז באוה"ת הנ"ל ע' קי.

(111) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר תיבות אלו בקול חנוק מבכי (המור"ל).
(112) ישעי' מב, כא.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה לכו"כ מהמסוכים לומר לחיים, ודיבר עם כו"כ מהם¹¹⁵].

כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "ניע זשוריצי כלֶאָפֶצִי".

* * *

יט. ישנם כאלה שמתאוננים¹¹⁶ מהו הצורך בעבודה שכזו?! — לכאורה מוטב הי' מעמד ומצב ד"איש תחת גפנו ותחת תאנתו¹¹⁷, שיהיו לכל אחד צרכיו הגשמיים באופן של הרחבה הנדרשת לו (כדברי הרמב"ם¹¹⁸), גם אם הענינים הגשמיים יהיו ע"ד מ"ש¹¹⁹ "יחי איש עגלת בקר ושתי צאן",

— וכידוע¹²⁰ ש"מותרות" הוא ענין שמבלבל גם בגשמיות, כפי שמבאר הצמח צדק¹²¹ ע"פ דוגמא מענין הלבושים שצריכים להיות כפי מדת האדם, שלא רק לבוש מדי קצר אינו כדבעי, אלא גם לבוש מדי ארוך אינו כדבעי, כיון שאדם מסתבך בו, ודוגמתו בכל הענינים החיצונים שהם כמו לבושים, שכללותם הם עניני נפש הבהמית והגוף, שהם בבחי' לבושים (כמ"ש¹²² "עור ובשר תלבישני") לעניני קדושה, שכאשר הם במדה גדולה יותר מכדי הצורך, הרי זה דבר בלתי-רצוי (לא רק עבור רוחניות, אלא) גם עבור גשמיות. וכפי שרואים במוחש, לדאבוננו, שהנסיון של עשירות הוא נסיון גדול ביותר¹²³.

(כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר בבת-שחוק): אבל אעפ"כ, הלוואי — "אויף אַלע אידן געזאָגט געוואָרן" — שיהיו כולם "גבירים", ויצטרכו להתייגע ביגיעה עצומה, יגיעת נפש ויגיעת בשר, ואם לא יספיק שעה אחת וגם לא שתי שעות, יתייגעו ריבוי שעות (כמבואר בתניא¹²⁴)

119) ישעי' ז, כא. וראה סנהדרין צד, ב. וראה גם אג"ק ח"ד ע' קפא.

120) כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל בענין זה כ"מאמר המוסגר", והמשיך לדבר בענין זה באופן חיובי, עד סוף הסעיף, ואח"כ (בסעיף הבא) חזר להתחלת הענין (המו"ק).

121) סהמ"צ מצות תגלחת מצורע פ"ג (דרמ"צ קז, ב).

122) איוב י"ד, יא.

123) ראה גם תו"מ ח"ז ע' 102.

124) פמ"ב (נט, ב).

115) לא' אמר: כאשר רואים שיהודים עושים דבר טוב — מתעורר הרצון לעשות כן. ובכן: אולי תנהגו כמונו, באמירת לחיים, ניגון של שמחה, וריקוד ("זאָגט לחיים, זאָגט אַ ניגון, גייט אַ ריקוד").

לא' שאמר שמתכוונן לנסוע מחר — אמר: מניין יודעים אתם זאת?! הנכם בודאי קודם "עד דלא ידע"...

116) ראה גם תו"מ ח"י ס"ע 253 ואילך.

חי"ב ע' 116 ואילך. וש"נ. ועוד.

117) מלכים-א ה, ה.

118) הלי' תשובה רפ"ט.

— אך העיקר, שהיגיעה תהי' על זה שיוכלו לעמוד בנסיון של עשירות!...

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) באמריקא נהוג שמעמידים כל דבר להצבעה. ובכן: אלה שמסכימים לקבל על עצמם שהקב"ה יתן להם עשירות בהפלגה, ולא איכפת להם שיצטרכו להתייגע במלחמה עם היצו"ר שלא יכשיל אותם — יגביהו את ידם הימנית בלבב שלם.

[כאשר כ"ק אדמו"ר שליט"א ראה שרק אחדים מהמסובים קיבלו את הדברים בתמימות וברצינות (לא כ"מילתא דבדיחותא" דפורים) והגביהו את ידיהם לקבלת הברכה¹²⁵ — הפטיר ואמר מתוך אכזבה:]

ולאחרי כן באים ("מ'קומט צולויפן") ומתאוננים היתכן שענין פלוני אינו באופן כך וכך וכו'; ואילו כשמגיע "עת רצון" — פראוועט מען חב'ד'סקע שטותים...

(ואח"כ הוסיף ואמר:) בכל הענינים של מסחר — מכניסים את עצמם אפילו על הספק וספק ספיקא; ואילו עתה, כשמצאים יותר ממנין של יהודים, בלי עין הרע, ועומדים ב"עת רצון", ומה גם שה"בעל-הבית'טעס" (הנשים) נמצאות בריחוק מקום, כך ששאלת הפרנסה אינה מבלבלת כל כך, ובמילא "כאָפט מען זיך אַמאל אַרויס" עם רעיון הקשור אך ורק עם הקב"ה בעצמו... — הנה רק בגלל שאין זה לפי כבודו להגבי' את ידו, כדאי לו לקחת סיכון שלא להגבי' את ידו, ולהחמיץ את ההזדמנות, אך ורק כדי שיחשב "בעל מוחין"... — ובכן, מה יכולני עוד לעשות?!...¹²⁶

כ. ונחזור לעניננו:

ישנם הטוענים שאילו היו בנ"י במעמד ומצב ד"איש תחת גפנו ותחת תאנתו", שיהי' לכל אחד כל המצטרך לו בגשמיות, ובמילא לא יהי' דבר המבלבל לעשות את הענינים שצריך לעשות ברוחניות, ועי"ז תהי' לו הרחבה גדולה ברוחניות — אזי הי' ביכלתו לפעול הרבה יותר בכל הענינים שצריך לפעול בעוה"ז הגשמי והחומרי, ע"י הוספה וריבוי בענינים של לימוד התורה ובענינים של קיום המצוות.

וכיון שכן — טוענים הם — מהו הצורך בכל ההעלמות וההסתרים, שבגללם צריך כל ענין לבוא מתוך קשיים, ולא רק קשיים, אלא גם נסיונות, אשר, גם כאשר מבטלים את הנסיון ומתגברים על הקשיים, יש צורך

126) א' המסובים (מאלה שלא הגביהו את ידיהם) ניסה להצטדק כו', ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: אינני מדבר אודות איש פרטי.

125) יש לציין שאלה שהגביהו את ידיהם — נתברכו ונתעשרו בעשירות בהפלגה (המו"ל?).

להשקיע חלק מהכחות בשביל ביטול הנסיונות ובירור ההעלמות וההסתרים, ובמילא מתמעטים הכחות הדרושים לפעול מה שצריכים לפעול!

ישנו אמנם התירוץ "בהדי כבשי דרחמנא למה לך"¹²⁷, אבל, תירוץ זה הוא באופן של "חוקה חקקתי גזירה גזרתי"¹²⁸ "ואין לך רשות להרהר אחרי"¹²⁹, ומובן, שאין בכך כדי להוסיף "געשמאָק" בעבודה.

כא. והמענה על זה — "דיו לעבד להיות כרבו"¹³⁰:

אמרו חז"ל¹³¹ "בכל מקום שגלו (ישראל) שכינה עמהם כו' גלו לבבל שכינה עמהם כו' גלו לאדום שכינה עמהם", וכמ"ש¹³² "השוכן אתם בתוך גו", היינו, שבכל המקומות שבהם נמצאים בניי — שם נמצא הקב"ה.

ואדרבה: בזמן הגלות נמצא הקב"ה דוקא שם, ע"ד שנעוץ סופן בתחלתן יותר מבראש המתפשט¹³³.

כלומר: אם רוצים להגיע לא לדרגא של "גילויים", ולא לענינים שיש להם סיבה, שרש או מקור, אלא לעצמותו ומהותו ית',

— כפי שאדמו"ר הזקן הי' אומר¹³⁴ והי' מרגיש זאת: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ"¹³⁵, שאינו רוצה לא גן-עדן התחתון, לא גן-עדן העליון, לא עולם האצילות, לא העולמות שלמעלה מאצילות, לא כל הענינים שלמעלה מהצמצום, ואפילו לא בחי' האור שלמעלה משייכות אל הזולת, אלא רצונו רק...¹³⁶ עצמותו ומהותו, "מערניט ווי אים אַליין".

דברים אלה נאמרו ע"י יהודי שידע מהו גן-עדן התחתון, גן-עדן העליון, עולם האצילות — להיותו נשמה חדשה מעולם האצילות¹³⁷, ובהיותו בחיים חיותו בעלמא דין הי' בגן-עדן ובעולם האצילות ולמעלה מזה, ובידעו גודל העילוי שבכל ענינים אלו, אמר — והתכוין לכך בכל הפרטים — שאין רצונו בכל ענינים אלו, כי אם עצמותו ומהותו ית'.

(127) ברכות יו"ד, סע"א.

(128) תנחומא חוקת ג. במדב"ר רפי"ט.

(129) יומא סז, ב. פרש"י ר"פ חוקת.

(130) ברכות נח, ב. ועוד.

(131) מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.

(132) אחרי טז, טז.

(133) ראה סה"מ תר"ל ע' שכ. ועוד.

(134) סה"מ להצ"צ שרש מצות התפלה ובהנסמן שם בהערות.

פ"מ (דרמ"צ קלח, סע"א). נעתק ב"היום יום"

יח כסלו.

(135) תהלים עג, כה.

(136) כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר בקול

חנוק מבכי, וכן כמ"פ להלן בהמשך השיחה

(המו"ל).

(137) ראה סה"ש תש"ו ריש ע' 22,

וענין זה נמסר לנו ע"י תורתו, בתור ציווי והוראה¹³⁸, אשר, אפילו אם אין מרגישים זאת, צריכים להתייגע בדבר ולידע שזוהי המטרה ותכלית המכוון, שאינו צריך לרצות — ובנקודת נפשו בפנימיות אינו רוצה — אפילו ענינים הכי נעלים, כי אם עצמות ומהות בלבד — אזי צריכים לידע שבזמן הגלות נמצא מהותו ועצמותו ב"אדום" דוקא!

ולכן, אע"פ שסדר העבודה משחרב ביהמ"ק אינו באופן ד"איש תחת גפנו ותחת תאנתו", לא ברוחניות, ובמילא גם לא בגשמיות, הנה לא זו בלבד ש"בהדי כבשי דרחמנא למה לך", שמצד זה עובד עבודתו ללא "געשמאָק", אלא נותנים לו גם "געשמאָק" — שידע שכאשר "גלו לאדום ... שכינה עמהם"! — אמנם "לית אתר פנוי מיני"¹³⁹, אבל אעפ"כ, ה"דירה" שבה נמצא היא ב"אדום" דוקא.

ואם רוצים ... "ליקח" את עצמותו ומהותו ולהתקשר עמו — אזי הסדר בזה שבוודאי צ"ל עבודת התפלה ועבודת התורה, אבל אעפ"כ, במה לוקחים אותו ומתאחדים עמו? — שענין זה יכול להיות רק באופן של "שכר מצוה מצוה"¹⁴⁰, היינו, עי"ז שמקיימים את רצונו של הקב"ה ... — הרי זה רק ע"י דרך אחת: קיום מצוה מעשית בפועל ממש, ללא הבנה ... וללא השגה, ואפילו לא בתור ענין של סגולה, וללא געשמאָק ותענוג בזה ... וכאשר עושים ענין כזה — אזי נעשים מציאות אחת עם עצמות ומהות אין סוף ברוך הוא.

כב. וע"ד מ"ש בסיום המאמר¹⁴¹ שבו נתבארו הענינים שדובר אודותם בהמאמר דלעיל¹⁴²:

בנוגע להנצחון על עמלק, "תמחה את זכר עמלק"⁸³ — הנה מצד העבודה מלמטה למעלה הרי זה נעשה ע"י ראי' דחכמה, שזהו"ע "בחר לנו אנשים", "אנשי משה", שמדרגתו היא מדרגת החכמה (כנ"ל בהמאמר⁶³).

אמנם, כאשר הענין נעשה ע"י העבודה מלמטה למעלה, הרי זה בהגבלה לפי הכחות ואופן העבודה של האדם העובד. אך ישנו אופן שענין זה נעשה בדרך מלמעלה למטה — כפי

(141) ד"ה והי' כאשר ירים פר"ת ס"ד (סה"מ פר"ת ע' רצה).
(142) ע' 285 ואילך.

(138) ראה גם תר"מ סה"מ אדר ע' מ. ניסן ע' קלז. תר"מ ח"ג ע' 13. ועוד.
(139) תקו"ז תנ"ז (צא, סע"ב).
(140) אבות פ"ד מ"ב.

שמבאר בהמאמר¹⁴¹ שהעצה לבטל קליפת עמלק ע"י הגילוי מלמעלה היא "ע"י מצות מעשיות, והיינו ההשתדלות בקיום המצות וההידור בהם, וכמו במצות תפילין בכתיבת הפרשיות ע"י סופר מומחה ויר"א .. ובמצות שבת בזהירות יתירה .. (ש)יהי' לא כמו בימי החול כו".

[ופשיטא שאין הכוונה לזהירות שלא לעבור ח"ו על ענינים של שבת, אלא הכוונה היא בנוגע לעניני הרשות, שיהי' ניכר עליו שעושה אותם באופן של שבת, ולא באופן של חול.

ולדוגמא: בשעה שיושב ואוכל, או בשעה ששוכב לישון או לעמוד משנתו — הרי לכאורה למאי נפק"מ אם נמצא בימות החול או ביום השבת? — אלא כאשר יודעים שביום השבת ישנו הענין דעליית העולמות, כידוע¹⁴³ שבערב שבת אפילו קליפת נוגה עולה למעלה, ועד כדי כך שלא שייך ענין של "פרש", שהרי "פרש חגיכם"¹⁴⁴ איתמר, אבל לא "פרש שבתכם"¹⁴⁵ — אזי צריכה להיות האכילה של שבת באופן שלא שייך בה "פרש", ועד"ז צ"ל גם אופן השינה, וכל שאר הענינים.

ואע"פ שגם בימות החול מקיים הוא את הציווי "בכל דרכיך דעהו"¹⁴⁶ — הרי זה "בכל דרכיך דעהו" כפי שנמצאים בעולם העשי', ואילו ביום השבת צריך להיות הענין ד"בכל דרכיך דעהו" באותו עולם שבו נמצאים ביום השבת].

כג. ובכך:

כיון¹⁴⁶ שרוצים שפלוגי בן פלוגי יגיע ... לעצמות ומהות, שמשחרב ביהמ"ק הרי זה נמצא דוקא ב"אדום" — אזי מזכים אותו בעבודה כזו ... שאינו רואה מעלתה בהבנה והשגה דנפש הבהמית, ואפילו בהבנה והשגה דנפש האלקית ... אינו יכול לראות זאת, ואדרבה, הוא רואה היפך הדבר... — כיצד ... ענין זה מרחיקו ... מעבודת התפלה, מרחיקו מלימוד התורה, ומרחיקו מקיום המצוות בהידור ... אין זה "תחת גפנו" ... ולא "תחת תאנתו" ...¹⁴⁷ לא זו בלבד שאין לו געשמאק בזה ... אלא עוד זאת, שזה מרחיקו מכל הענינים...

146) כ"ק אדמו"ר שליט"א בכה ביותר בדברו ענין זה (המו"ל).
147) כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק לרגע, ואמר: פלוגי חושב שהדברים מכוונים אליו, אבל, לא אליו כוונתי; כוונתי על עצמי, שכן, אדם קרוב אצל עצמו וכו'.

143) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות לא תבערו אש פ"ב (דרמ"צ ז, א).
144) מלאכי ב, ג.
145) זח"ב פח, ב. וראה תו"א ר"פ חיי שרה. ובכ"מ.

ועל זה אומרים לו: כ"ק מו"ח אדמו"ר שלח אותך על ענין זה ...
 "דחתנו כבנו"¹⁴⁸ ... על ענין זה שלח אותך הרבי שלך, עליו נאמר¹⁴⁹
 "ושנתם לבניך אלו התלמידים",

ובפרט כאשר מדובר אודות חסיד ורבי, שהתקשרותם היא שלא
 בערך עמוקה יותר ובהתאחדות יותר מכמו רבב ותלמיד בנגלה דתורה¹⁵⁰,
 שהרי נוסף על ההתאחדות בלימוד פנימיות התורה, הרי זה גם בענינים
 של קיום בפרט, שזהו תכלית כל האדם — "את האלקים ירא ואת
 מצוותיו שמור כי זה כל האדם"¹⁵¹: "ירא" — קבלת עול מלכות שמים,
 גם במעמד ומצב שאלקות הוא בהעלם והסתור — "את האלקים ירא",
 "אלקים" בגימטריא "הטבע"¹⁵²; והבחינה על זה היא — "את מצוותיו
 שמור" — קיום המצוות מצד הנפש האלקית כפי שמתלבשת בנפש
 הבהמית והגוף, כפי שבא בפועל בכל פרטי הענינים דקיום המצוות
 ב"עשה טוב" ו"סור מרע",

ודוקא באופן כזה יכולים להתקשר עם עצמות ומהות אין סוף ברוך

הוא.

כד. זאת ועוד:

אילו היו מרגישים או לכל-הפחות יודעים את העילוי שבעבודה זו
 (שעל ידה מתקשרים ולוקחים עצמות ומהות) — אזי היתה העבודה "על
 מנת לקבל פרס"¹⁵³, "פרס" דייקא, מלשון פרוסה, שזהו רק חלק מהענין,
 ולא כל הענין בשלימותו (כמבואר בלקו"ת¹⁵⁴);

ולכן, אפילו ענין זה מעלימים ממנו ... כך שאינו יודע גם ענין זה,
 ובמילא נשאר לו רק מה שנמצא "בארץ צי" ועיף בלי מים"¹⁵⁵, והעבודה
 שלו היא להתעסק עם בעלי-בתים ולהשיג כספים, ובשביל זה צריך
 להשתמש בענינים כאלה שהם בבחינת "בית המן", אלא שנטהרו עי"ז
 ש"אותו תלו על העץ" (כנ"ל סי"ד) — כמבואר לעיל (בהמאמר¹⁵⁶) שמצד
 טבע הטוב להטיב צריך להיות "ותקם את דבריך"¹⁵⁷, להקים ולהעלות
 אפילו את ניצוצות הקדושה הנמצאים בעומק תחת.

148) פרש"י שבת כג, ב.
 149) ואתחנן ו, ז ובספרי ופרש"י עה"פ.
 150) ראה לקו"ד ח"א נ, א.
 151) קהלת יב, יג.
 152) פרדס שייב פ"ב. ר"ח שער
 התשובה פ"ו (ד"ה והמרגיל — קכא, ב).
 של"ה פט, א. קפט, א. ועוד. תניא שעהיוה"א
 רפ"ו. ובכ"מ.
 153) אבות פ"א מ"ג.
 154) תזריע כ, ב. — ולהעיר גם מתור"א
 מג"א קיח, ב: "שורש ענין פרס ומדי .. פרס
 מלשון פרוסה".
 155) תהלים סג, ב.
 156) פ"ו (לעיל ע' 292 ואילך).
 157) נחמי"ט, ח.

ולכן מעמידים את אופן עבודתו באופן כזה שלא ידע שיש בזה ענין טוב, ויהי' נדמה לו שבמקום אחר יוכל לפעול באופן נעלה יותר, אפילו בעבודה זו.

אבל, מובטח לו — בין אם יודע ובין אם אינו יודע — שדוקא בעומק תחת, ודוקא ב"סופן" שאין למטה הימנו, שם נותן הקב"ה הצלחה שעושים דירה לו ית' בתחתונים¹⁵⁸.

וכמבואר בחסידות¹⁵⁹ המשל ש"כשצריכים להגבי' איזה דבר מן הארץ ע"י כלי ההגבהה הנקרא ליווע"ר צריכים לאחוז בחלקים התחתונים שבו דוקא, כמו בהגבהה כתלי בית שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו גם העליונים הימנו" (וענין זה קשור גם עם מ"ש¹⁶⁰ "ושקל בפלס הרים").

ועד"ז בנדר"ד: מי שהוא בבחי' "ליווע"ר" שמעמידים אותו תחת הקורה או הלבינה התחתונה ביותר, ועובד עבודתו מתוך קבלת עול, אע"פ שאין לו געשמאק בזה — אזי מצליח בהצלחה מופלגה למעלה מדרך הטבע לגמרי, להגבי' את הלבינה התחתונה ביותר, הלבינים התחתונות והלבינים שבינתיים, עד ש"היתה לראש פינה"¹⁶¹, שפועל עלי' למעלה מעלה ביותר, כי, ע"י עשיית דירה לו ית' בתחתונים פועלים תוספת אור עד לעולם האצילות והעולמות שלמעלה הימנו.

ותהי זאת נחמתם לנחמם בכפלים לתושי'¹⁶² — דכיון שזהו מצב ד"מאן ... דנפיל מדרגי' איקרי כו"¹⁶³, אזי צ"ל הנחמה בכפלים לתושי' — שדוקא ע"י הירידה ... נעשה עליו גדול יותר¹⁶⁴, ע"ד המבואר בענין לוחות אחרונות שדוקא בהם נעשה הריבוי דתורה באופן ד"כפלים לתושי'¹⁶⁵, ועד"ז מבואר בנוגע להמעלה דתלמוד בבלי ע"י הירידה לבבל דוקא¹⁶⁶.

163 (ראה זח"ג קלה, ב. הנסמן באג"ק ח"ב ס"ע ד.

164 (כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק, ופנה לא' השוד"רים שהי' ממרר בככי בעת אמירת שיחה זו, ואמר לו: הנך "חייל" של כ"ק מו"ח אדמו"ר ("דעם שווער'ס אַ סאָלדאַט"), ואין לך מה לדאוג; כ"ק מו"ח אדמו"ר יוציא אותך כו'.

165 (איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו. 166 (ראה סה"מ תש"ח ס"ע 121 ואילך.

ועוד.

158 (ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

159 (תו"א בראשית ד, א. 160 (ישעי' מ, יב. נתבאר בלקו"ת נצבים מה, א. וראה גם שיחת מוצאי ש"פ חיי שרה תשל"ט ס"ו בהערה. תו"מ סה"מ כסלו ע' קצה הערה 19.

161 (תהלים קיח, כב. 162 (לשון אדה"ז — תניא פל"ה (מד,

(א).

וכאמור, שע"י עשיית דירה לו ית' בתחתונים פועלים עילוי בהדרגות הכי עליונות, כיון שהענין דדירה בתחתונים הוא תכלית בריאת העולמות כפי שעלה ברצונו ית', ועוד לפני עליית הרצון כו'.

ועד שמתקיים משאלות לבבו לטובה — קיום בקשתו "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ", כי אם להתאחד עם העצמות, ובאופן שנמשך בחיי היום-יומיים, שבלכתו ברחוב, בחוץ לארץ וביום חול, "גייט דאָס אלקות", ונשלם רצונו של הקב"ה בעוה"ז הגשמי¹⁶⁷.

* * *

כה. בהמשך להמדובר לעיל בהמאמר¹⁶⁸ אודות החילוק שבין ענינים פנימיים וענינים מקיפים — יש להוסיף ולבאר זאת גם באותיות פשוטות:

יש ענינים שהכל מודים שאם נכשלים בהם הרי זה דבר בלתי-רצוי; אבל יש ענינים שגם אם מתנהגים בהם באופן בלתי-רצוי, יש להיצה"ר טעם מן המוכן שלא להאשים את עצמו, כיון שאין זה נוגע כל כך: מדובר רק אודות ענינים שהם ב"דעות", ללא שייכות למעשה, או שמדובר אודות ענינים שהם בדקות מן הדקות בלבד, וכיו"ב, ובמילא, כיצד אפשר לבוא בטענה שיש אצלו פרט קטן שאינו כדבעי — בה בשעה שבכל הענינים הגדולים, הענינים שע"ד המיצוע, ואפילו ענינים קטנים, הנהגתו היא כדבעי.

והכלל בזה — שכאשר החטא ועון הוא בענינים פנימיים (שהכל מודים שהוא ענין בלתי-רצוי), אזי גם כפרת העון היא על ידי ענינים שבמידה והגבלה, לפי ערך הענין שנכשל בו; אבל כאשר החטא ועון הוא בענינים מקיפים, אזי צריכה להיות גם הכפרה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

כו. ולדוגמא בנגלה דתורה — כידוע שכל הענינים דפנימיות התורה משתקפים גם בנגלה דתורה:

כאשר עושים דבר שאינו כפי רצון הבורא בענינים פנימיים, כמו בעניני אכילה ושתי', שהמאכל והמשקה נכנסים בתוך האדם ונעשים דם

אמת לא רק בלבבו, אלא גם בפיו — הנה מכאן ולהבא יתחיל ללמוד תניא בכל יום, (והוסיף בכתב-שחוק): ואם לאו — שיחזיר את התמונה.
168) פ"ו ואילך (לעיל ע' 291 ואילך).

167) באמצע שיחה זו הפסיק כ"ק אדמו"ר שליט"א כאשר א' המסובים צילם אותו, ואמר, שישאלוהו אם הוא לומד תניא, ובכל יום. וכשהשיב שאינו לומד בכל יום, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: כיון שהוא דובר

ובשר כבשרו, הנה כאשר אכילת ושתיית האדם אינה ע"פ תורה, אזי הכפרה על זה היא באופן המדוד ומוגבל לפי ערך הענין, כמו מלקות, וכיו"ב בענינים שיש להם מדידה והגבלה.

אך ישנם ענינים שיודעים רק שאינם כרצון הבורא, אבל אין כאן דבר שאפשר למשש ("אָנְטָאָפֶן זיי — האָט ער ניט וואָס"), וכמו כללות הענין דטומאה וטהרה, כמ"ש הרמב"ם¹⁶⁹ ש"הטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן, ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו, והרי הן מכלל החוקים", והיינו, שאין זה ענין שיש בו טעם, הבנה והשגה, וכמו כן אין בו מדידה והגבלה, שהרי מספיק בנגיעה קלה, לרגע קטן, באבר קטן שבקטנים — כדי לטמא רח"ל את כל הגוף, כולל גם המוח והלב;

ולכן, גם ביטול הטומאה נעשה ע"י ענין הטבילה דוקא [יש אמנם גם ענינים נוספים מלבד הטבילה, שהרי יש ענינים שבהם צ"ל גם קרבן, אבל לכל לראש צ"ל ענין הטבילה] — "במים יובא גו' וטהר"¹⁷⁰ — שצריך "שיטבול כל גופו (כולל גם "כל שער ראשו") .. אם טבל כולו חוץ מראש אצבע קטנה עדיין הוא בטומאתו"¹⁷¹, היינו, שגם החלק שטבל במים נשאר בטומאתו כמו קודם הטבילה.

[ועוד זאת — שאע"פ ש"דבר תורה אם הי' דבר החוצץ חופה את רוב האדם .. אם אינו מקפיד עליו .. אינו חוצץ .. וכן אם הי' חופה מיעוטו אינו חוצץ אע"פ שהוא מקפיד עליו", מ"מ, "מדברי סופרים שכל דבר החוצץ אם הי' מקפיד עליו לא עלתה לו טבילה אע"פ שהוא על מיעוטו .. (ו)אם הי' חופה את רובו לא עלתה לו טבילה אע"פ שאינו מקפיד עליו"¹⁷²].

ונמצא, שכאשר שיערה אחת נמצאת מחוץ למים, לא עלתה טבילה לכל הגוף שנמצא בתוך המים; ואילו כאשר משתדל ומטביל גם שיערה זו, נעשה ענין של טהרה לכל הגוף, מרגלו ועד קדקדו, היינו, שטבילת שיערה זו נוגעת לא רק לטהרת שיערה זו עצמה, אלא בה תלוי' גם טהרת כל הגוף, כל רמ"ח אברים ושס"ה גידים, כולל גם המוח שבראש (למרות ריחוק הערך והאין-ערוך שבין השערה למוח שבראש, שלכן יש ביניהם הפסק הגולגולת) — שבזה מודגש שהענינים שהם באופן של מקיפים הם למעלה ממדידה והגבלה.

171) רמב"ם שם פ"א ה"ב (ה"ז).
172) שם ה"ב (וראה גם פ"ב ה"טו').

169) סוף הל' מקוואות.
170) שמיני יא, לב.

כז. וכשם שהדברים אמורים בנוגע לגוף האדם וביחס לענין המקום — כן הוא גם ביחס לענין הזמן:

אצל כאו"א צריך להיות לכל-הפחות זמן מיוחד, עת רצון, שבו יפעל על עצמו להטביל את כל גופו ושערותיו באופן שאפילו שעה אחת לא תשאר מחוץ למים, היינו, לפעול ענין של ביטול — "טבילה" אותיות הביטול¹⁷³ — בכל מציאותו, "פארלירן זיך אינגאנצן";

וענין זה נוגע גם לזמנים שלאח"ז, על כל השנה כולה — שנעשה אצלו עילוי בכל ענינו, הן בענינים שכליים, והן בענינים פשוטים של מעשה בפועל.

כח. ובפרטיות יותר:

ישנו ענין שנוגע לאדם בעיקר ובעיקר העיקרים — שתהי' אצלו לכל-הפחות רגע מיוחד שיוכל להפשיט את עצמו ("זיך אויסטאָן") מכל הענינים הצדדיים, אפילו ענינים שנדמה לו שנוגעים בעבודה, ולחשוב ולזכור רק אודות הקב"ה בעצמו — כדברי אדמו"ר הזקן: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ" (כנ"ל סכ"א).

ולכאורה, הזמן המתאים לזה הוא יום כיפור, שבו בני ישראל הם דוגמת מלאכי השרת, שאינם אוכלים ואינם שותים כו', ועד שאפילו הלבושים שלהם הם לבושים לבנים, כמו מלאכים — "איש אחד לבוש בדים"¹⁷⁴ (כדאיתא במדרש¹⁷⁵ והובא בשו"ע¹⁷⁶).

אמנם, תורת החסידות מגלה ומבארת שיום הכיפורים אינו אלא כפורים (כנ"ל ס"ח), וכפורים יכולים לפעול ענין זה באופן נעלה יותר אפילו מאשר ביום הכפורים:

ביום הכפורים, כאשר יהודי עומד בתפלה, זועק ובוכה על חטא עון ופשע, ובשעת מעשה מנותק הוא מכל הענינים דלעו"ז — לא יודעים כיצד יהי' מעמדו ומצבו לאחרי שיחזור וירד לעניני עוה"ז, בכל הענינים שמתענה מהם ביוהכ"פ.

ולמעלה מזה הוא המעמד ומצב דימי הפורים, שאז צריך להיות "משלוח מנות איש לרעהו", בענינים של אכילה ושתיה דוקא (שלכן אין יוצאים ידי חובת משלוח מנות על ידי מעות, כי אם ע"י דבר מאכל

(173) ראה סידור (עם דא"ח) בכונת (175) פדר"א פמ"ו.
 המקוה בסופו (קנט, סע"ד). (176) רמ"א או"ח סוסתר"י. שו"ע אדה"ז שם ס"ט. (174) דניאל יו"ד, ה.

ומשקה דוקא¹⁷⁷), ואעפ"כ, יכול יהודי לפעול על עצמו להיות במעמד ומצב כפי שהי' "בימים ההם", שכל בני ישראל "מנער ועד זקן טף ונשים", שכחו מכל עניניהם, וזכרו רק שהם "יהודים" — "כל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי"¹⁰⁹, ש"כל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה"¹⁷⁸ — גם ביום חול ובהתעסקות בעניני חול, ובחוץ לארץ, שלא בסמיכות לבית המקדש.

ובזמן זה — בימי הפורים — יכול יהודי לפעול על עצמו ענין האמור, שעיי"ז שמטביל שערה נוספת, ממשיך טהרה על השערות ועל כל הגוף כולו, שנעשה כולו טהור.

כט. ובנוגע לפועל:

כאשר יהודים מתאספים יחדיו בעת רצון, ויכולים לנצל זאת להתקשר עם אלקות ולהמשיך זאת על כל השנה כולה — לא יכולים לפעול על עצמם שפלוני ישכח על "ערש-דוי" ("קרָאָנְקֶן-בֵּעֵט"), ופלוני ישכח על "טאַנְסֶעלס" (גיתוח הסרת ה"שקדים"), והשלישי ישכח על הגרעון בתקציב, והרביעי ישכח באיזה שעה צריך לקום מחר משנתו, ובמילא צריך לישן כלילה שלפנ"ז, ובמילא צריך לחזור לביתו בזמן המתאים — לאחרי שיחשב גם את משך זמן הנסיעה באוטו, עם כל שאר החשבונות התלויים בזה.

מוטב אילו היו פועלים על עצמם לרגע קטן, בשעתא חדא וברגעא חדא, לשכוח על כל הענינים הגשמיים, ולשכוח אפילו על הענינים שנדמה שהם רוחניים, שמצד זה חושב פלוני אודות חתנו הנמצא במקום פלוני, ופלוני חושב על בנו שנמצא במקום פלוני, והשלישי רוצה שיתקנו את נפשו הבהמית על אתר ("דאָ אויפן אָרט"), שיראה בעיניו בשר בשולחן זה ("אויף דעם טיש") כיצד נתהפך היצה"ר שהוא אדמוני ("אָ רויטשינקער") — כדברי ישעי'¹⁷⁹ — כמו הלשון של זהורית שנתהפך ללבן¹⁸⁰, ואם לאו — הרי זה מבלבל אותו עד כדי כך שהפורים אינו פורים רח"ל, וכדי שיאמר "לחיים" צריכים להבטיח לו שיהי' "ונתהפך הוא", שכן, אם לא בשביל זה — לשם מה ישנו פורים בעולם? ...!

אילו הי' שוכח על עצמו — הרי בדרך ממילא הי' מרויח גם טובה נוספת, שהי' שוכח גם על היצה"ר. ומה גם שכיון שנמצאים עוד כו"כ

177) ראה תרומת הדשן סק"א. הובא
 179) ראה ישעי' א, יח ("אם יהיו
 חטאיכם כשנים גו' יאדימו גו'").
 180) יומא סז, א. סח, ב.

177) ראה תרומת הדשן סק"א. הובא
 178) "אויף סתרצ"ה סק"ד.
 179) קידושין מ, א.

מישראל, הרי זה באופן שישנם ריבוי נפשות אלקיות כנגד נפש בהמית אחת, כדברי אדמו"ר האמצעי¹⁸¹.

וא"כ, למה לא לנצל את רצון זו, ולטבול במי הדעת הטהור — טבילה אותיות הביטל — שכל אחד ישכח על עצמו, ובמילא, לא ידאג אודות הבעלי-בתים, אודות פרנסה, אודות בתו וחתנו ונכדיו,

— אמנם ע"פ תורה רחמי האב על הבן עד שלשה דורות, כפי שלמדים ממ"ש¹⁸² "לי ולניני ולנכדי" ש"עד כאן רחמי האב על הבן", אבל, כל ענינים אלו הם ענינים של חשבונות; אמנם חשבון של קדושה, אבל עדיין בסדר של חשבון, טעם ודעת.

הקב"ה נותן ליהודים יום מיוחד בשנה — פורים, אשר, אפילו ביוהכ"פ בעת נעילה אין חיוב ד"עד דלא ידע", וישנו רק יום אחד ויחיד בשנה, פורים שבו חייב יהודי להיות במעמד ומצב ד"עד דלא ידע", ואז נותן הקב"ה כל שמגיע עבור מעמד ומצב ד"עד דלא ידע";

ותמורת זה — מתקשר פלוני עם ענינים גשמיים, ופלוני מתקשר עם ענינים רוחניים, אבל ענינים הקשורים עם חשבון!

על כגון-דא נאמר¹⁸³ "אולת אדם תסלף דרכו", ולאחרי כן, בשושן פורים או ביום שלמחרתו, "על הוי' יזעף לבו" — היתכן שחסר בעבודתו פרט זה, ובמילא, גם בקיום המצוות חסר לו פרט, ובמילא לאח"ז חסר פרט גם בענינים הגשמיים.

צריך לידע שנותנים ליהודי ברירה ואומרים לו: הקשב ("הער זיך אַיין"), אם תקיים את ה"לבסומי בפוריא עד דלא ידע" [כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק: אם הוא שיכור — הרי בודאי טוב, או בודאי לא טוב, אינני יודע... אבל, זהו גופא ענין שע"פ חשבון, אם הדבר משתלם או שאינו משתלם¹⁸⁴], אזי לוקח הקב"ה את האחריות על עצמו, שלא זו בלבד שלא יזיק בגשמיות, ולא זו בלבד שלא יזיק ברוחניות, אלא היפך הדברים — "ונהפוך הוא" — שמטהרים גם את "בית המן", ועי"ז ממלאים את רצונו של הקב"ה באופן ד"עד דלא ידע",

183) משלי יט, ג. וראה המשך מים רבים תרל"ו בתחלתו.

184) כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק לרגע ואמר: כנראה ש"בדיחה" זו מוצאת חן בעיני פלוני (בהזכירו את שמו של א' המסובים); נו, "שישו בני מעיי"...

181) ראה סה"ש תרצ"ז ע' 210. וש"נ. תו"מ — רשימת היומן ע' תנו (נעתק ב"היום יום" כ טבת). מכתב כ"ט אדר שנה זו (אג"ק ח"י ע' תיא). ועוד.
182) יורא כא, כג ובפרש"י — מב"ר פנ"ד, ב.

ואז נותנים לו את הכחות — אם רק יעמיד את עצמו במצב כזה — שיוכל להמשיך זאת על כל השנה כולה:
 שתהי' לו הצלחה בגשמיות — בין אם יש לזה מקום בשכל בין אם לאו ח"ו,

ועד"ז בנוגע לעבודה רוחנית — שאע"פ שידע איניש מעמדו ומצבו, לאיזה ענינים יכול להגיע ואיזה ענינים הם שלא בערכו, מ"מ, כיון שבימי הפורים "קיימו מה שקיבלו כבר"¹⁸⁵ [היינו, שהכחות לזה ניתנו אמנם במ"ת, אלא שנשאר בהעלם, ולאח"ז נמשך בגלוי ע"י כללות הענין דימי הפורים בימים ההם], ונמשך גם "בזמן הזה" ע"י הענין ד"עד דלא ידע" — יכולים להגיע לתכלית העילוי.

וזוהי בקשתו של הקב"ה: תפעלו על עצמכם רק דבר קטן ("מערניט ווי אַ קטנות"), שבמשך הכ"ד שעות דפורים (וכן משך הזמן שמוסיפים עליהם) יהיו לכל-הפחות רגעים אחדים שבהם תשכחו על עצמכם, ובמילא תשכחו על בני-הבית, ובמילא תשכחו על מה שחסר לכם בגשמיות ומה שחסר לכם ברוחניות, ודוקא באופן כזה תהי' אצלכם היציאה ("דאָס וועט אַייך אַרויסשלעפן") מעומק תחת לעומק רום, ואז תהי' שמחה בלי גבול, ושמחה זו תומשך על כל השנה כולה.

ועד שפועלים תכלית כל הענינים — קיום היעוד¹⁸⁶ "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא" [אליהו הנביא זכור לטוב, שקשור עם מ"ש במגילה¹⁸⁷ "ויאמר חרבונה גו'", כמארוז"ל¹⁸⁸ "שאליהו ז"ל נדמה כחרבונא", וזהו שאומרים¹⁸⁹ "וגם חרבונה זכור לטוב", כיון שאליהו נקרא בירושלמי בכ"מ בשם "זכור לטוב"¹⁹⁰] "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", ו"מה נאוו על ההרים רגלי מבשר"¹⁹¹ — מבשר טוב דביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו.

* * *

ל. דובר כבר¹⁹² אודות המנהג שקבע כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, להתנדב בפורים עבור קופה שממנה מקבלים סיוע אנשים וכן ענינים שזקוקים להגיע לקופה זו.

(190) ראה רד"ל לפרדר"א שם אות קלא.

(191) ישעי' נב, ז.

(192) ראה שיחת ש"פ צו, שושן פורים

דאשתקד סכ"ט (ת"מ ח"א ס"ע 149 ואילך).

וש"נ.

(185) שבת פח, א.

(186) מלאכי בסופו.

(187) אסתר ז, ט.

(188) פרדר"א פ"נ.

(189) פיוט "שושנת יעקב".

וכיון שענין זה הוא בהמשך להשנים שעברו, וביחד עם זה, הרי בכל עניני קדושה צריך להיות "מוסיף והולך", "מעלין בקודש"¹⁹³, וכמ"ש באגה"ק¹⁹⁴ ש"בכל שנה ושנה יורד ומאיר . . אור חדש עליון יותר שלא הי' עדיין מאיר מימי עולם אור עליון כזה" — הרי בודאי שכולם יתנדבו לקופה זו, ובודאי לא יהי' אף אחד פורש מן הציבור ח"ו.

וכמדובר כמ"פ שבענין זה לא נוגע הפירסום, ובמילא, יכול כל אחד ליתן נדבתו בתוך מעטפה, ומי שירשום שמו ושם אמו, יזכירוהו על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

— בשנה שעברה הקדימו לשלוח מכתב ע"ד מגבית זו, אבל השנה לא עשו זאת. אינני יודע מהי הסיבה לכך, אולי מצד הענין ד"עד דלא ידע" ... אבל בכל אופן אין זה צריך לגרוע בנוגע לפועל, ולכן, הנוכחים כאן יעשו זאת עתה, ולאחרי כן ינהג כל אחד "עין טובה"¹⁹⁵ להודיע ולזכות גם אחרים בהשתתפות בקופה זו, שכל אחד מהם ישלח נדבתו, בצירוף שמו ושם אמו.

ויה"ר שעיי"ז יומשכו כל הענינים הנמשכים ע"י צדקה — הן הענינים שע"פ מדידה והגבלה, והן הענינים שנמשכים בדרך הצלחה למעלה ממדידה והגבלה — על כל השנה כולה, וכמבואר באגה"ק¹⁹⁶ שההמשכה היא אפילו בעוה"ז הגשמי, בענינים גשמיים, בפועל ממש. [כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שיחלקו את המעטפות כו'.]

* * *

לא. כ"ק מו"ח אדמו"ר הסביר פעם בנוגע לענין המס"נ, שאין הכוונה במסירת-נפש לקפוץ מהגג דוקא¹⁹⁷;

מסירת-נפש יכולה להיות אפילו באופן שהזולת אינו יכול להבחין בכך, ורק הוא בעצמו יודע עד כמה הי' קשה לו לפעול על עצמו לעשות ענין מסויים — אם מפני שלא רצה לעשותו, או מפני שהי' נדמה לו שאינו צריך לעשותו, ולא רק מצד חשבונותיו שלא מצד הקדושה, אלא אפילו מצד הקדושה, ואעפ"כ, לאחר שהציע כל טענותיו בפני יהודי שיודע שהוא למעלה הימנו, והלה אמר לו שאעפ"כ עליו לעשות כך וכך, אזי הולך ועושה את הדבר בשלימות, ועוד בהידור, שבשביל זה צריך

(196) סי"ז.

(197) ראה גם תו"מ חיי"ב ס"ע 114. וש"נ.

(193) שבת כא, ב. וש"נ.

(194) סי"ד.

(195) ראה נדרים לח, א.

להשתמש גם בכח התענוג — הנה זוהי מסירת-נפש שהיא היא עיקר הכל.

וע"ד המבואר בחסידות החילוק שבין המס"נ של רבי עקיבא להמס"נ של אברהם אבינו¹⁹⁸:

רבי עקיבא רצה לזכות לקיום הענין דמס"נ, באמרו "מתי יבוא לידי ואקיימנו"¹⁹⁹ — מצד גודל המעלה דמס"נ, כפי שמצינו²⁰⁰ בנוגע להבית-יוסף, שבתחילה הובטח לו שיזכה למסירת-נפש בפועל, "לאיתוקדא על שמא קדישא", ולאחרי כן, מצד איזה סיבה, נטלו ממנו זכות זו, וכתוצאה מזה, הנה בשנים שלאח"ז הוסיף ונתעלה בלימוד התורה עד שנעשה "פוסק" של כל ישראל בדורו ולדורותיו אחריו, ואעפ"כ, הענין דמס"נ בפועל הוא נעלה עוד יותר מזה!

אמנם, זהו ענין של מס"נ שהאדם העובד מחפש ענין זה מצד עצמו; אך ישנו עוד ענין של מס"נ שהוא נעלה יותר — שזוהי המס"נ דאברהם אבינו:

אברהם אבינו הלך לקיים רצון הבורא — "ויקרא שם בשם ה' א-ל-עולם"²⁰¹, "אל תקרי ויקרא אלא ויקריא, מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב (אפילו ערביים שמשתחוויים לאבק שעל גבי רגליהם)²⁰². . . אמר להם . . . הודו ושבתו וברכו למי שאמר והי' העולם"²⁰³; וכאשר בשביל עבודה זו הי' צורך במסירת-נפש — לא הרתיע הדבר אותו, והי' לו גם ענין זה (מסירת-נפש) מן המוכן; אבל מה חיפש אברהם אבינו? — אך ורק למלאות רצון הקב"ה, ע"ד העבודה של "עבד נאמן"²⁰⁴, שכל ענינו אינו אלא למלא רצון האדון, ומצד עצמו אין לו רצון ואין לו תענוג, כי אם רצון האדון ותענוג האדון, ומה שיצטרכו בשביל זה — יש לו מן המוכן, גם כאשר מדובר אודות ענין של מסירת-נפש.

לב. זוהי תנועת המסירת-נפש שעורר פורים ("פורים האָט אַרויס-געמאַנט") אצל בני" בימים ההם:

במשך כל השנה כולה — כו"כ חדשים לפני שהגיע הזמן שבו

198) סה"מ ה'ש"ת ע' ו. ע' טו. ע' 30. 201) וירא כא, לג.
 199) סה"מ תש"ג ע' 94. ועוד. 202) ראה ב"מ פו, ב. פרש"י וירא יח, ד.
 200) ברכות סא, ב. 203) סוטה יו"ד, סע"א ואילך.
 201) ראה לקו"ש חכ"א ע' 176 ובהערות. 204) ראה המשך תרס"ו ע' שיח. ובכ"מ. וש"נ.

היתה צריכה להתבצע הגזירה — עמד כאו"א מישראל בתנועה כזו שהוא לעצמו אינו מציאות כלל; הוא יודע רק שעליו להיות "יהודי", ש"כופר בעבודה זרה" ו"מודה בכל התורה כולה"; ואם ישנו איזה ענין שמעכב או מעלים ומסתיר על זה, בין אם זהו ענין שבממון, ענין שבגוף או ענין שבנפש — אין זה תופס מקום כלל!

וע"ד המבואר לעיל בהמאמר²⁰⁵ בנוגע לעבודה שמצד בחי' היחידה — שאין זה באופן שישנו דבר המנגד וצריכים לבטלו, אלא באופן שמלכתחילה אין ענינים אחרים מלבד האדון, עצמות ומהות אין סוף ברוך הוא, שהוא צריך למלא את שליחותו.

וכיון שכן, הרי לא שייך שיהי' לו מזה הרגש הישות, שיוכל להתגאות בפני עצמו על מסירת נפשו — כי, אין כאן ענין של מנגד שצריכים לבטלו, אין כאן מי שמוסר נפשו; יש רק רצון ותענוג האדון שהתלבש ברמ"ח אברים ושס"ה גידים שעל ידם מתמלא רצונו — לפעמים באופן שניחא להו לרמ"ח האברים, ולפעמים באופן הקשור עם מס"נ של רמ"ח האברים; אבל אין לו ממה לעשות "ענין" ("קייץ וועזן"), כיון שאינו מציאות לעצמו כלל; כל מציאותו הוא רצון ותענוג האדון, שהוא עבדו הנאמן ליישם זאת בעוה"ז הגשמי, בתחתונים.

ועל זה אומרים ליהודי: "לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא לא בשמים היא גו' ולא מעבר לים היא"²⁰⁶ — אע"פ שגם "אם בשמים היא אתה צריך לעלות אחרי", ואם מעבר לים היא אתה צריך לעבור אחרי"²⁰⁷, אלא שהקב"ה שהוא עצם הטוב רצה ליתן באופן נוח יותר — "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו"²⁰⁸, היינו, שבכל אופני העבודה, הן בשעת לימוד התורה, "בפיך", הן בשעת העסק בעבודה שבלב, "בלבבך", והן בשעת קיום מצוות מעשיות, "לעשותו"²⁰⁹, יהי' בכחו של כל יהודי לעמוד בתנועה שנקראת בשם מסירת-נפש.

ובשביל זה מבטיחים לו — אמנם לא בדרך קבלת שכר, שהרי הוא במעמד ומצב כזה שגם ענין השכר לא נוגע לו, אבל אעפ"כ, ישנו הענין ד"שכר מצוה מצוה" — שיהי' אצלו הענין ד"מצוה גוררת מצוה"¹⁴⁰, שעבודתו מתוך תנועה זו תגרור עבודה נוספת מתוך תנועה זו, וימשיך ויצליח באופן דמוסיף והולך בעבודתו בקדש בחיי היום-יום, גם ביום חול ובענין של חול.

שם, יב.

(205) ספ"ז (ריש ע' 295).

(208) נצבים שם, יד.

(206) נצבים ל, יא-יג.

(209) ראה סה"מ תרפ"א ס"ע שכג. ועוד.

(207) עירובין נה, א. הובא בפרש"י עה"פ

לג. ובענין זה יש הוראה מיוחדת לנשי ישראל²¹⁰:

ובהקדם הקושיא שהובאה בתורת החסידות²¹¹ בנוגע לכללות הנס דפורים שהי' ע"י אסתר — דלכאורה, כיון שכללות הנהגתה של אסתר היתה באופן ש"את מאמר מרדכי אסתר עושה"²¹², איך יתכן שדוקא בענינו של פורים הי' הסדר להיפך — שאסתר היא היתה העסקנית ("די טוערין"); היא זו שאמרה למרדכי "לך כנוס את כל היהודים"²¹³, והיא זו שסידרה וערכה את המשתה וכו', כך שכל הענינים (ביטול הגזירה וכו') באו על ידה?

והענין בזה — שאסתר ש"קרקע עולם"²¹⁴ היתה, ע"ד "העפר אשר יהי' בקרקע המשכן"²¹⁵, היא בדוגמת ה"עומק תחת" שעל ידו מגביהים את כל הבנין — יחד עם מרדכי היהודי — למעלה מעלה, ומעמידים אותו באופן הראוי.

וכשם שנתבאר לעיל בנוגע לכללות הענין דפורים, שעבודה זו יכולה ובמילא צריכה להיות בחיי היום-יומיים, כן הוא גם בנוגע לפעולתה ועבודתה של אסתר המלכה, שענין זה נוגע ושייך לעבודתן של נשי ישראל — "שאף הן היו באותו הנס"²¹⁶ — בכל הדורות שלאח"ז,

— ובפרט נשי ישראל שבדרא דעקבתא דמשיחא, כדאיתא בכתבי האריז"ל²¹⁷ שהן הגלגול של נשי ישראל שלא נתנו נזמיהן עבור העגל בשעה שאחרים נכשלו בו, ובגלל זה נתן להם הקב"ה שכון בנוגע לראש חודש²¹⁸, היינו, שעל ידן נעשה מולד וחידוש הלבנה לאחרי שהיתה בהעלם והסתר לגמרי —

שגם כאשר מדובר אודות חיי היום-יומיים (לא רק אודות זמן וענין של יו"ט), מעמידות נשי ישראל את הבית היהודי — כל פרט ופרט שבו — שיהי' נראה כפי שצריך להראות בית של אסתר המלכה ומרדכי היהודי, אשר, למרות שמתעסקים עם "מושל בכיפה"²¹⁹, מתנהל הבית היהודי באופן של כשרות האכילה ושתי', טהרת המשפחה, ועד"ז בנוגע לכל שאר הענינים שנעשים ע"פ הוראת הסנהדרין — כמרדכי בדורו²²⁰, וכימינו אלה — השלחן-ערוך.

210 ראה שיחת ש"פ צו, שושן פורים דאשתקד סכ"ג ואילך (תו"מ ח"א ס"ע 144 ואילך). וש"נ.

215 נשא ה, יז.

216 מגילה ד, א. וש"נ.

217 ל"ת וסה"ל שמות ג, ד. ועוד.

218 ראה תו"א מג"א צג, ד. ובכ"מ.

219 סתי"ז (וראה גם דרכי משה שם).

212 אסתר ב, כ.

213 שם ד, טז.

220 ראה מגילה יא, סע"א.

214 סנהדרין עד, ב.

220 ראה שם יג, ב. טז, ב.

וכאשר מעמידים את הבית היהודי באופן כזה — אזי מתבטל "בית המן", וכל ניצוצות הקדושה שהיו בו מתעלים לבית דקדושה, ובונים בתים בישראל — כמ"ש²²¹ "ויעש להם בתים" — בתי כהונה ובתי מלכות²²², לכל לראש ברוחניות, שממשיכים כהונה — דהיינו קדושה — בכל ישראל, וממשיכים הרחבה בענינים גשמיים — דהיינו מלכות — בכל ישראל, וענין זה נעשה הכנה והקדמה, צינור וכלי להמשיך את ענין המלכות בישראל במהרה בימינו — כש"יבוא שילה", "מלך המשיח שהמלוכה שלו"²²³, שאז יבוא מורה צדק, וכן ענין הכהונה בישראל — לכשיבנה בית המקדש ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבכות, ולכפול בבא הד' — ג"פ].

* * *

לד. בנוגע למלחמה עם קליפה²²⁴ — ישנו חילוק אם הקליפה היא בתקפה אם לאו, ובלשון חז"ל²²⁵ אם "השעה משחקת לו" או ש"אין השעה משחקת לו", שכאשר הקליפה אינה בתקפה, "אין השעה משחקת לו", אזי יכול כל אחד להתמודד עמה, משא"כ כאשר הקליפה היא בתקפה, אזי שבירתה היא רק ביכלתו ית', וע"ז נאמר²²⁶ "אם זרוע כאל לך גו' עדה נא גאון וגובה גו' ראה כל גאה הכניעהו והדרך רשעים תחתם".

וזהו שמצינו שכאשר משה רבינו התיירא לילך אל פרעה, לפי שקליפת מצרים היתה אז בתקפה, שאפילו עבד אחד לא הי' יכול לברוח משם²²⁷ — אזי הוצרך להיות ציווי מיוחד "בא אל פרעה"²²⁸, שלא יתיירא, כיון שנותנים לו כח מיוחד (כחו של הקב"ה) לשבור את הקליפה בעודה בתקפה, שיוכל להיות "ונהפוך הוא", מן הקצה אל הקצה.

ועאכ"כ לאחר מתן תורה — שלכן סובר רשב"י ש"מותו להתגרות ברשעים" (גם כש"השעה משחקת לו")²²⁵, כיון שרשב"י הוא ניצוץ משה²²⁹, שאליו נאמר הציווי "בא אל פרעה".

227) מכילתא ופרש"י יתרו יח, ט. יל"ש יתרו רמז רסט.
228) ר"פ בא. וראה זח"ב לד, א.
229) ראה עמה"מ סב, ד. סידור (עם דא"ח) שער הל"ג בעומר דש, סע"ב. שז, ריש ע"ב.

221) שמות א, כא.
222) פרש"י עה"פ.
223) ויחי מט, יו"ד ובפרש"י.
224) ראה גם ד"ה ויאמר גו' ראה נתתיך דש"פ וארא (לעיל ע' 187 ואילך).
225) ברכות ז, ב. מגילה ו, ב.
226) איוב מ, ט"ב.

לה. והנה, אע"פ שכאשר המנגד שצריכים לבטלו הוא יהודי²³⁰, הרי זה לכאורה קשה יותר, כיון שיש לו לא רק "בבואה", אלא גם "בבואה דבבואה"²³¹, מ"מ, כאשר מדובר אודות ענין שהוא נגד "אתפשטותא דמשה"²³² — אזי ממה־נפשך: אם אין צורך ב"זרוע כאל־גו' עדה הכניעהו גו'" — הרי זה נעשה בלי ענין זה; ואם יש צורך בכך — אין מניעה, וגם אז יכול להיות "הדוך רשעים תחתם", אע"פ שנדמה לרשע (או שרק מעמיד פנים) שהוא בתקפו.

— מצינו אמנם בגמרא²³³ ש"אנא ענישתי" הוא ענין שיש להצטער עליו, כי "גם ענוש לצדיק לא טוב"²³⁴,

אבל, במה דברים אמורים, כאשר הצדיק הוא נשמה בגוף בעוה"ז הגשמי, שמצד האחיזה בהגוף, יכול להיות שהענוש שבא על ידו יגרום ענין לא טוב גם עבור הצדיק עצמו,

משא"כ כאשר הצדיק נמצא בעולם האמת, "עולם ברור"²³⁵, שאין בו ענינים שהם "לא טוב" — הממנו יפלא כל דבר?!... שיוגמר הענין בנצחון גדול ובנצחון גמור, שלא יפריע בענינים של תורה ובענינים של קידוש השם, ואעפ"כ יתקיים "הדוך רשעים תחתם", שאז יוכל להיות הענין דהפצת נגלה דתורה והפצת נסתר דתורה בלי מפריע,

וענין זה יפעל גם ש"ישמעו ויראו"²³⁶ — שמכאן ולהבא לא יהיו עוד העלמות והסתרים כאלה,

והרצון והכוונה של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, והרצון והכוונה של כ"ק מו"ח אדמו"ר, אתפשטותי דמשה שבדורנו — יושלם במילואו, וללא עגמת־נפש, אפילו במחשבה ודיבור, ועאכו"כ במעשה, ובאופן של נצחון גלוי.

— מה שיהי בקשר ל"הדוך רשעים", הרי זה ענינו של הקב"ה, ולמאי נפק"מ לנו, זהו ענין פרטי שלהם; אבל מה שנוגע להמוסד, מה שנוגע ללימוד התורה ולהתקשרות לכ"ק אדמו"ר נ"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר — צריך לידע שאע"פ שההתנגדות היא חוצפה בלי טעם²³⁷,

(233) ב"ב כב, א ובתורה"א אנא.

(234) משלי יז, כו. וראה סה"ש תש"ד ע'.

26.

(235) פסחים נ, א. וש"נ.

(236) פ' שופטים יז, יג. ועוד.

(237) ראה בהמאמר פ"ח (לעיל ע' 295).

(230) כנראה שבאותה תקופה הי' משהו שניסה להתנכל לאחד המוסדות התורניים שנתייסד ע"י כ"ק אדמו"ר מהורש"ב (המו"ד).

(231) יבמות קכב, א. וש"נ. וראה לקו"ת

תצא לו, ג ואילך. ובכ"מ.

(232) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד,

רע"א).

גאווה של "דל גאה"²³⁸, שלא שייך אצלו לא הענין ד"עשיר בעשרו" ולא הענין ד"חכם בחכמתו"⁷¹ — ואין זה אלא מצד זה ש"בבואה דבבואה אית להו", ועז"נ "בהדי כבשא דרחמנא כו" — הרי בנוגע אל הפועל יהי "הדוך רשעים תחתם", באופן של נצחון גלוי, נצחון גדול ונצחון גמור, כך, שהמוסד יוכל להמשיך ולגדול בהתאם להרצון והכוונה של כ"ק אדמו"ר נ"ע וממלא מקומו כ"ק מו"ח אדמו"ר, משה שבדורנו.

וכאשר ישנם "אנשי משה", שהם השלוחים של הרבי להנהגת המוסד, אזי ישנו הכח שיהי "צא הלחם בעמלק"⁵⁷, גם עם ה"עמלק" שמתגנב ("וואָס כאַפּט זיך אַריין") בין בני, ופועלים את כל הענינים שצריכים לפעול כדי שיהי "הכסא שלם" ועי"ז גם "השם שלם"²³⁹, ופועלים הדירה לו ית' ע"י לימוד הנגלה ולימוד החסידות וע"י עבודת התפלה וקיום המצוות בהידור.

וצריכים רק לפעול שיוגמר ("סיזאָל זיך אָפּטאַן") הענין בעגלא דידן, ללא עגמת־נפש, ובשמחה ובטוב לבב.
(ואח"כ אמר:)

השלוחים שצריכים לבצע את הענין, מצד עצמם הם אמנם חלשים ("זיי זיינען נעבאַך שוואַכניקע"), לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות, כפי שלדאבוננו הוכיח הנסיון עד עתה;

אבל, על כ"ק מו"ח אדמו"ר היו אומרים שהוא לוקח "סיח" ("אַ צאָשעק"), מצליף עליו ("גיט אים אַ שמייס") ואומר רוץ — ומזה נעשה "אדם" ... ובמילא, אם יכולים לעשות מ"סיח" "אדם", בודאי יכולים לעשות מחלש גיבור²⁴⁰.

ולכן, גם אם השלוחים הנ"ל הם חלשים — אזי יתוסף להם כל מה שצריך להתוסף להם, ובכל אופן, שיושלם הענין כדבעי ובמילואו דוקא.

* * *

לו. מסופר במגילה שלאחרי ביטול הגזירה והנצחון אזי "מרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחזר ועטרת זהב גדולה ותכריך בוך וארגמן"²⁴¹.

(240) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' קיט. תו"מ ח"ב ע' 64.
(241) אסתר ח, טו.

(238) פסחים קיג, ב.
(239) פרש"י ס"פ בשלח.

והנה, נוסף על כל הרמזים והפירושים הפנימיים שבזה (כמובא גם בתורה אור²⁴² דקאי על ששה סדרי משנה) — הרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"²⁴³, שהיתה לו בפועל ממש "עטרת זהב גדולה", עטרת גדולה שהיתה עשוי' מזהב אמיתי.

לשם מה הי' מרדכי היהודי צריך זהב?!

ובכן: מרדכי היהודי למד תורה עם כ"ב אלף תינוקות של בית רבן²⁴⁴, ובודאי נתן להם גם ארוחת-צהריים ("לאָנאַטש")²⁴⁵, כך שהי' צריך ממון רב כדי להחזיק את ה"תלמוד-תורה"ס, חדרים ושיבות, שמהם יגדלו גאונים, רשכבה"ג, שיוכלו לישב בסנהדרין (כמו מרדכי בעצמו²²⁰). וכאשר המצב הכספי בישיבות הי' דחוק, הנה כיון שקיבל "מלפני המלך" — מלכו של עולם — "עטרת זהב גדולה", השתמש בה בתור משכון כדי להשיג הלואה גדולה להחזקת הישיבות...

— כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר²⁴⁶ אודות אמו זקנתו, הרבנית של אדמו"ר מהר"ש, שכאשר אדמו"ר מהר"ש היו נוסע לחוץ-לארץ, היתה נוהגת למשכן את התכשיטים שלה כדי להשיג עוד כמה רובל עבור הענינים שהיתה עוסקת בהם: הכנסת כלה, החזקת תלמידי חכמים, לחם לרעבים, וכיו"ב.

הסדר הי' שאדמו"ר מהר"ש הי' נוסע לחו"ל לעתים קרובות, וכאשר לפעמים הי' מציע להרבנית להתלוות אליו בנסיעתו, היתה מבקשת שתמורת נסיעתה יתן לה את סכום הוצאות הנסיעה, והיא כבר תדע מה לעשות עם הכסף... והיתה נשאת בליובאוויטש ומתעסקת להשיא יתום ויתומה, ליתן "וואַרעניע" לעניים, וכיו"ב.

וכמו כן היו לה הרבה תכשיטים — מתנות שקיבלה מבעלה, אדמו"ר מהר"ש, בשובו מחו"ל — שהיתה ממשכנת אותם כדי להלוות עוד כמה רובל עבור פעולותי'.

ובכל פעם שאדמו"ר מהר"ש הי' שב מחו"ל, הי' שואל אותה אצל מי מישכנה הפעם את תכשיטי', והי' שולח את סכום המעות לפדות את התכשיטים שהספיקה הרבנית למשכן בעת נסיעתו.

יותר טעים — נתנו להם חלב, ואם מיץ

תפוזים יותר טעים — נתנו להם מיץ תפוזים, ואולי נתנו להם שניהם.

(246) ראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' ערב. וש"נ.

(242) מג"א צג, א.

(243) שבת סג, א. וש"נ.

(244) ראה אסת"ר פ"ט, ד.

(245) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-

שחוק: אינני יודע מה נתנו שם, חלב או מיץ תפוזים, כנראה תלוי מה יותר טעים: אם חלב

לז. ובכל אופן — בנוגע לעניננו:

גם אם מרדכי הוצרך למשכן את ה"עטרת זהב" כדי להשיג הלואה להחזקת הישיבות — יעזור השי"ת שיהי הרבה כסף בדרך כזו שה"עטרת זהב" תוכל להשאר אצל בעלי, ויהי כסף להחזקת הישיבות גם מבלי למשכן את ה"עטרת זהב"!

הדרך למשכן את ה"עטרת זהב" היתה טובה בשביל מרדכי; אבל עתה, כשנמצאים בגלות, יכולים להרשות לעצמנו ("מ'קען זיך פאָרגינען") אופן נעלה יותר:

כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' אומר²⁴⁷ שדוקא עני הוא זה שנוסע במחלקה הראשונה.

— ברוסיא הי' הסדר שהנסיעה במחלקה השלישית היתה הזולה ביותר, מחלקה השני' היתה מיועדת עבור אנשי המעמד הבינוני, ואילו מחלקה הראשונה היתה מיועדת עבור הגבירים.

והי' כ"ק מו"ח אדמו"ר אומר: גביר — נוסע במחלקה השני'; במחלקה השלישית — לא מתאים לו לנסוע, שהרי אז יחשב ל"קבצן", ובמילא לא יוכל לקבל הלואה בבנק; במחלקה הראשונה — חבל לו להוציא מכספו עוד כמה רובל; ולכן נוסע במחלקה השני', כדי לצאת י"ח כל הצדדים. משא"כ העני — כיון שהוצאות הנסיעה הם בלאה"כ לא מכספו אלא מכספו של הזולת, שהרי צריך ללוות בשביל הוצאות הנסיעה, אזי יכול להרשות לעצמו ליקח הלואה גדולה יותר ולנסוע ברחבות, במחלקה הראשונה!

ועד"ז בנדו"ד:

כיון שבזמן הגלות זקוקים לבקשה "זכור"²⁴⁸ לנו ברית אבות כאשר אמרת וזכרת²⁴⁹ את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור — אזי מה איכפת לנו שזכרון הברית ע"י הקב"ה יהי בכל מאת האחוזים, ויתן כל המצטרך בהרחבה גדולה, כך שלא יצטרכו למשכן את ה"עטרת זהב גדולה" בגשמיות, וגם לא את ה"עטרת זהב גדולה" ברוחניות שיש לכאור"א מישראל, ויוכלו לנהל את כל הענינים ברחבות,

היינו, שהחדרים והישיבות, מוסדות חינוך לנערות וכל שאר הענינים

(248) נוסח הסליחות.
(249) בחוקתי כו, מב.

(247) ראה גם שיחת פורים תשי"ב סכ"ט
(תו"מ ח"ה ע' 48).

שכ"ק מו"ח אדמו"ר יסד או ניהל — ובהכרח שימשיכו להתנהל ובהרחבה גדולה — יוכלו להתנהל בלי כל העלמות,

— (כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בבת-שחוק): ובלי כל וועדים המצמצמים, אלא וועדים המרחבים,

ויוכלו לעסוק בזה בלב רגוע וללא ויכוחים כו' — כיון שיצטרכו לחשב אך ורק אם סכום ההלוואה בבנק הוא גדול יותר או קטן יותר, אבל בנוגע לפועל לא יחסר מאומה, והסימן לזה — "די והותר"²⁵⁰: מתי יודעים שזהו "די" — כשישנו "והותר".

לח. ויהי רצון שהנהגה זו על כל השנה כולה תתחיל תיכף ומיד, — שלא יצטרכו להמתין עד למחרת שושן-פורים, אלא כמדובר לעיל (סי"ג; סכ"ט) שברגע אחד, כהרף עין, יוצאים מעומק תחת לעומק רום, מ"דברי הצומות וזעקתם" דתענית אסתר לשמחה גדולה ביותר "עד דלא ידע" דפורים —

ש"לכאו"א מישראל בתור איש פרטי יהיו בני חיי ומזונא רויחא, וכל המוסדות והענינים הכלליים יוכלו להתנהל בהרחבה, כיון שיהי' כל המצטרך בהדברים הגשמיים, ויצטרכו רק להתייגע על הצד הרוחני שבזה — שבשביל זה יש צורך ביגיעה כדי שלא יהי' "נהמא דכיסופא"²⁵¹, ובענין היגיעה גופא — הרי כיון ש"כל ישראל בני מלכים הם"²⁵², ואצל בן מלך הרי גם דבר הכי קטן ("אז ער גיט זיך עפעס אַ ריר") אינו לפי כבודו ואינו לפי בריאותו, וצריכים מיד ליתן לו דבר המחזק ("טראַפנס") שיחזור לאיתנו — יצאו י"ח ביגיעה קלה²⁵³.

ועיקר כל העיקרים — שהנהגת המוסדות תהי' בהתרחבות ובהתפשטות באופן של "יגדיל תורה ויאדיר"¹¹², בכל ג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח שעליהם העולם עומד²⁵⁴, הן עולם קטן זה האדם²⁵⁵, והן העולם בכללותו, עולם גדול, ועי"ז יומשכו כל הענינים המצטרכים בכל סדר ההשתלשלות, עד למעלה מעלה.

* * *

לט. [כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שאלה שאכלו כשיעור ונתחייבו

(253) ראה גם תו"מ חי"ב ע' 215. וש"נ.

(254) אבות פ"א מ"ב.

(255) נחומא פקודי ג. ועוד.

(250) ע"פ לשון הכתוב — ויקהל לו, ז.

(251) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג.

לקו"ת צו ז, רע"ד. ובכ"מ.

(252) שבת סז, א. וש"נ.

בברכה אחרונה — יברכו ברכה אחרונה, ומי שאינו יודע בעל-פה, יבקש שיתנו לו סידור. ואח"כ אמר:]

יה"ר שיומשכו כל עניני הפורים על כל השנה כולה, ויהי' — כמו בימים ההם — נצחון גלוי לא רק בענינים רוחניים, אלא גם בענינים גשמיים, ויוכלו לבשר איש את רעהו בשורות טובות ברוחניות ובשורות טובות בגשמיות.

ובנוגע לכל ההעלמות וההסתרים — יקויים "ונהפוך הוא": "ההרים והגבעות" — שמעכבים את ההליכה — "יפצחו לפניכם רנה", "וכל עצי השדה" — אילני סרק שאין מוציאים פירות — "ימחאו כף" ²⁵⁶, שגם הם יעזרו לבני ישראל בלכתם בדרך במסילה העולה בית א-ל.

ו"מיסמך גאולה לגאולה" ²⁵⁷ — מהגאולה דפורים להגאולה שעלי' נאמר ²⁵⁸ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" ע"י משיח צדקנו. וכל זה יהי' בחסד וברחמים, "בשמחה תצאו ובשלום תובלון" ²⁵⁶.

---

258) מיכה ז, טו.

---

256) ישעי' נה, יב.
257) מגילה ו, סע"ב.